

Ne avântăm spre Vest

Jurnal de front

Locot. Lăiță I. Staicu

**Domnului colonel S....
și
celor patru camarazi de lupte
Aurică
Tonny
Cornel
Nicu**

Redactor de carte: Ovidiu Balint

Editura Concordia Turnu - 2018

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

POVESTIRI DIN AL II-LEA RĂZBOI MONDIAL/Balint, Ovidiu

Editura Concordia, 2018

Conține bibliografie

ISBN 978-606-627-----

Format A5, pagini

Editura Concordia Arad

Tel/Fax: 0257-533143; Mobil: 0743-881063

e-mail: office@editura-concordia.ro; stetcupetru@yahoo.com

web: www.editura-concordia.ro

Editură înregistrată la Consiliul Național al Cercetării Științifice din
Învățământul Superior

Editor: Petre Ștețcu

Tipărit la : Tipărit la Tipo STAMPA S.R.L. Arad

Tel.: 0257-349004; Mobil 0743-258782

e-mail: stampasrl@yahoo.com

Culegere și procesare computerizată: Petru Ștețcu

Corectură: Ovidiu Balint

Machetare: Petru Ștețcu

Procesare PDF: Petru Ștețcu

Coperta:

Toate drepturile asupra acestei ediții aparține autorului. Reproducerea, fie și parțială și pe orice suport, este interzisă fără acordul prealabil al editorului, fiind supusă prevederilor legii drepturilor de autor.

CUPRINS

ÎN LOC DE PREFAȚĂ

Subalternului și prietenului meu de pe câmpuri de bătae.

Camaradului desăvârșit și omului integru, de care mă leagă cele mai frumoase amintiri, din vremuri de grele încercări, pe care le-am străbătut împreună, datorită tinereții și dragostei fără margini pentru Țară, Rege și Națiune.

Prețuirea cea mai înaltă calităților lui și devotamentului cu care și-a îndeplinit datoria, în orice situație a fost pus cu abnegație și spirit de sacrificiu, al caracterului său – stâncă ce nu poate clintită de nimic, întreaga mea admirație.

Lt. Staicu

Tecuci, 25-IV-1947

Locot. Lăiță I. Staicu

PARTEA I-a

ÎN DRUM SPRE FRONT

Lăsăm în urmă Bucureștiul...

E o zi tristă de toamnă târzie.

Cerul acoperit de nori negri, grei, cerne mărunț și monoton, o burniță umedă, exasperantă, rece...

Picuri de apă se aștern comozi pe case, pe garduri, pe străzi învăluind toată natura într-un strat de apă rece.

Tramvaele circulă mai grăbite - parcă - decât de obicei.

Fumul lăsat în urmă de mașinile ce trec în goană, e mai înecăcios ca oricând.

Rarii pietoni, ce măsoară grăbiți străzile și bulevardele cu pasul, merg sgribuliți, cu gulerele ridicate și mâinile băgate în buzunare până la coate.

Apa ploii le-a udat hainele, s-a prelins pe gât, formând pârlăuș pe șira spinărei... a adus frigul și cu el tot cortegiul grijilor unei ierni apropiate.

Sfârșit de noiembrie.

Vântul se plimbă crunt pe străzi, învolburând rochiile neacoperite de paltoane, smulge afișele de pe pereți și le duce... hăt departe, râde de cei care, simțindu-i undele reci, iuțesc pasul, scribulindu-se tot mai mult.

Soarele nici gând să apară.

Zodiacul scrie că timpul ploios va ține încă multe zile.

Frunzele căzute din copaci, și uitate de măturători, prin colțuri dosnice, au început să danseze în aer.

Deasupra celor mai multe case hornurile au început să fumeze trabuce de vremuri bune.

În dimineața asta ploioasă mă îndrept grăbit spre Liceul Lazăr, unde trebuie să mă întâlnesc cu Sublocotenentul Cornel.

Aseară, ordonanța lui, mi-a adus hainele de campanie de la Ploiești.

Înveșmântat în ele nu simt nici ploaia și nici frigul.

Ajuns în fața Liceului, cu câteva minute mai devreme, privesc nepăsător defilarea mașinilor și tramvaelor.

- „Bună dimineața Dl. Sublocot., Cred că n'am întârziat” - îmi spune duduia B., oprindu-se alături de Cornel, în fața mea.

- „Sărut mâinile, cred că nu” răspund eu, uitându-mă la ea. „Să mergem”.

- „Încotro”? Întreabă Cornel posomorât.

- „Să hotărească Duduia”. răspund eu zâmbindu-le.

- „Eu am puțină treabă la Facultatea de Litere. Dacă vreți să ne îndreptăm într'acolo”.

- „Ce zici Nicule”?

- „Pentru ce avem noi de discutat putem merge oriunde.

Și pornim toți trei, însoțiți de burnița rece de Noiembrie, spre Universitate.

- „Cornele, aseară a venit un motociclist de la Regiment, care m'a anunțat că trebuie să ne prezentăm imediat la unitate, deoarece s'ar putea ca astăzi, sau mâine, să îmbarce.

- „Mi'închipuiam”.

- „Eu sunt gata. Nu am de făcut decât o vizită la M.I.A., pentru a-mi viza ordinul de serviciu”.

- „Și când vrei să plecăm”?

- „Cred că la zece ar fi cel mai nimerit. Avem timp să ajungem la Regiment înainte de a se întuneca”.

- „Eu nu pot pleca la zece. Mai am câteva lucruri de aranjat”.

- „Atunci la unsprezece”.

- „Nu cred că pot fi gata”.

- „Trebuie să te grăbești. Eu n'aș vrea să fiu obligat să alerg după Regiment”.

- „Nici eu”.

- „Atunci?”

- „Atunci?”... Voiu căuta să merg la unsprezece, cu tine. Unde ne întâlnim?”

- „La capătul liniei 31”.

- „Bine, cred că voiu veni. Dacă până la unsprezece și un sfert n'am venit, nu mă mai aștepta căci încă n'am putut termina ultimele chestiuni ce le mai am de aranjat”.

- „Ne-am înțeles”.

Între timp ne-am urcat pe Elisabeta, aproape pustie la ora asta, am traversat Calea Victoriei, și acum ne-am oprit în fața Universității.

- „Mie-mi dați voie să mă întorc. Trebuie să cumpăr niște mărunțișuri apoi mă duc la M.I.A. Dudue îți doresc succes la Facultate și... Cornel să se întoarcă victorios, cât mai curând”.

- „Mulțumesc, Domnule Slt. Drum bun și Dumnezeu să Te aibă în paza sa”.

- „La revedere, Cornele”.

- „La revedere, Nicule”.

Cu pași grăbiți mă întorc spre Cișmigiu.

Ploaia aceasta nesuferită de toamnă îmi calcă pe nervi.

Tristețea care plutește'n aer mă întristează și pe mine.

După ce-mi vizez ordinul de serviciu la M.I.A. și-mi cumpăr câteva mărunțișuri, de la o drogherie de pe Cobălcescu, mă duc acasă la unchiul meu.

- „E adevărat că pleci, nene?” Mă întreabă Marilena vara mea, când ajung.

- „Da Marilena, plec”.

- „Și când ai să te întorci?”

- „Când o vrea Dumnezeu.”

Fănel, fratele meu mai mic, care căutase de zor, până acum, ceva în bibliotecă, se apropie de mine cu un Hutte în mână.

- „Unde plecați”?

- „La Ploiești, la Regiment”.

- „Și de acolo?,”

- „Pe front, în Ungaria”.

- „... pe front... în Ungaria.....

-....

- „Tata știe?”

- „Abea aseară am aflat și eu”.

- „I-ai scris?”

- „N'am avut timp. Abia mi-am terminat de aranjat toate chestiunile pentru care venisem aici”.

- „Trebuie să-i scrii”.

- „Știu. N'am timp însă acum. Trebuie să plec. Îi voi scrie de la Ploiești”.

- „Nene, n'aștepți pe tătucu și mămica, să le spui și lor „la revedere” mă întreabă Marilena printre lacrimi.

- „Mă voi duce la ei la birou. La revedere, Marilena. Succes la școală. Deasemenea lui Asu. El unde e?”

- „La liceu”.

- „Pa, Marilena”.

- „Nene, ai să ne scrii?”

- „Am să vă scriu. La revedere...”

După ce mă sărută pe amândoi obraji isbucnește în plâns.

Încerc să o mângâi, dar îmi dau seama că dacă rămân mai mult lângă ea s'ar putea să plâng și eu.

- „La revedere, Marilena. Nu mai plânge. Dumnezeu are grijă de toată lumea”.

- „Am să mă rog pentru tine”.

- „Mulțumesc, mulțumesc”...

Și plec, urmat de Fănel, care mă conduce până la tramvai.

La capătul liniei 31 ajung mai devreme de 11.

În așteptarea lui Cornel mă plimb nervos pe sub pomii văduviți de podoaba frunzelor, de pe crengile cărora cad stropi mari de apă, adunați din ploaia asta fără de sfârșit.

Arar trec pe stradă muncitori grăbiți, ostași, sau servitoare.

Totul îmi pare pustiu.

Lipsa asta de viață mă descurajează.

Atmosfera încărcată de nori, cu apă și nesiguranță, mă'năbușă.

Aș vrea să scap mai repede din Bucureștiul acesta umed, trist și dezolant... Dar Cornel întârzie.

Îl aștept până la unsprezece și un sfert, când văzând că tot nu vine, mă îndrept spre barieră.

Cu ajutorul ostașilor de la postul de control sper că voi găsi o mașină, cu care să plec până la Ploiești.

Și ploaia nu încetează.

În goana lor, nourii au desgolit un petec de cer albastru, apoi l-au acoperit iar cu sdrențele lor întunecate.

Undeva spre miez de zi s'a conturat - parcă - un disc luminos, dar a dispărut imediat în neguri.

Prin plopii, de pe marginea drumului șuieră vântul.

Vrăbiile gureșe se joacă'n apa adunată în băltoacele formate de ploaie.

Cu un camion descoperit, în care mai erau călători de ocazie, plec spre Ploiești.

Gonind pe asfaltul lucios, trecem pe lângă case dărâmate de bombardament, avioane doborâte, depozite de feroteni...

Peste tot războiul și-a înfipt furios ghiarele, curmând firul vieții și distrugând totul.

Urmele lui sunt adânc imprimate în scoarța pământului.

Din produsul civilizației și tehnice de eri, au mai rămas doar grămezi de moloz și fiare îndoite.

Și bietul om, muritor de rând sau împărat, dacă a scăpat cu viață, din urgia distrugătoare, privește cu jale ruinele căminului său, mormântul fericirii sale.

Din loc în loc, pe marginea drumului sunt mașini părăsite, fără roți, arse, jumătate demontate, tancuri răsturnate, cu cuirasa găurită și țeștile tunurilor sparte, șanțuri de apărare pline de apă, resturi de efecte, cutii goale de conserve, căști, muniție...

Pe dreapta și pe stânga șoselei, prin sate, prin păduri, prin corturi, pusderie de trupe sovietice, în marș spre front, fac popas de odihnă.

Ploaia de sus, continuă să cadă mărunță, rece, monotonă.

Vântul suflă din ce în ce mai puternic, purtând în dans nebun sdrențele întunecate ale nourilor.

Frigul și umezeala încearcă să se strecoare pe sub mâneci, pe la gât, pe sub manta.

Pădurea îndurerată, se sbuciumă fără putere, sub poalele vântului.

Mașina gonește besmetic, huruind sinistru, lăsând fum negru înecăcios, printre sate, case răslețe, păduri...

București, mirajul tinereții, cetatea pierzării, rămâne din ce în ce mai în urmă, învăluit în ploaie și triste prevestiri, până dispare, înghițit de depărtare.

Pornim

De la Ploiești am plecat cu Dl. Lt. F., care venise la oraș să-și scoată o măsea cariată.

Până la Păulești, comuna în care se afla cantonat Regimentul, am înotat prin apa ploilor, adunată de drum, până la burta cailor, am trecut prin gropi, făcute de explozia bombelor de mare calibru, aruncate în lunile anterioare, în care, noroiul clisos ajungea până la butucul roților și caii trăgeau din greu să ne scoată, am văzut barăci distruse, tunuri antiaeriene părăsite, în graba retragerii, cu aparatele de ochire distruse,

dar cu încărcătoarele puse, gata a deschide foc, am zărit depozite de muniții, bombe de avion neexplodate, efecte risipite, măști de gaze pe jumătate distruse.

Din loc în loc resturile unor mașini, care au mers cândva, stăteau ruginite pe marginea șanțului.

În preajma viilor D., o unitate A.A. Sovietică în poziție, stă gata de acțiune.

Servanții trebăluiesc în jurul pieselor.

Pe hornurile bordeielor în care locuiesc se strecoară dăre albastre de fum.

Instalațiile cramei D., dorm somnul unor târzii reparații, cu acoperișurile distruse de brandturi, geamurile sparte și inventarul risipit.

Prin Păulești drumul urcă lin de tot străbătând satul de la Sud la Nord spre Găgeni.

Pe aici noroiul este autotputernic. De cum intri în sat dintr'un gard până în celălalt, noroiul se întinde peste șosea, peste șanțuri, peste cărările de pe margini.

În găurile făcute de bombardament s'a adunat apa ploilor și înfrățindu-se cu praful șoselei, strâns de o toamnă secetoasă, au dat naștere unor compoziții închise la culoare, cleioase, care sfidează orice pieton îndrăzneț nevoit să o înfrunte.

Pe mijloc, pe unde merg de obicei căruțele, două șuvițe de apă amestecate cu mâl, încearcă să curgă la vale. Doar pe aici se poate merge cu ceva mai multă ușurință. În restul drumului noroiul se ridică mai mult de două palme.

Cu toate acestea căruțe cu cai, boi, circulă neîntrerupt. Trec ostași cu ranițe în spate, civili cu boccele, femei care se întorc de la târg cu cumpărături, lăptărese cu vasele goale.

Peste tot predomină însă haina militară.

Trec căruțe cu efecte...

Artelnicii și Plot. Majori gonesc după alimente.

Atelierele de lemnărie și fierărie lucrează neconținut. Se repară coșuri de căruțe, se fac coviltire, se pun șine pe roți, se potcovesc caii.

Doar plecăm pe front...

Am ajuns în sat odată cu căderea serei. Umbrele nopții, împletite cu picurii ploii ce nu'ncetează să cadă, mărunț și monoton, îmbracă natura în sumbre prevestiri.

Dinspre munți suflă un vânt rece pătrunzător.

Pe cer nourii continuă dansul depărtărilor nesfârșite, scuturându-și continuu sdrențele peste umerii pământului gol.

La masă sosește cu motocicletă, ofițerul de legătură cu gara, în care vom îmbarca, anunțându-ne că prima garnitură nu a fost formată încă și probabil că va trebui să mai așteptăm câteva zile până să ni-se pue la dispoziție.

Convinși că peste noapte nu poate veni agentul să ne anunțe plecarea ne risipim cu toții în noapte, orbecăind prin întuneric, înnotând prin noroiu, spre camerele în care ne așteaptă un așternut primitiv și o sobă caldă.

A doua zi după prânz-abia mă culcasem pentru o oră de odihnă-după după truda dimineții prin ploaie și noroiu, când sosește'n goană ordonanța trimisă agent la Comandament.

- „Sculați-vă Dl.Slt., au sosit vagoanele” îmi gâfâie.

- „Cine ți-a spus”? întreb eu supărat că n'am noroc să mă odihnesc.

- „Eram acolo când a venit Dl.G.... de la gară”.

- „Și ce spunea?”

- „Că au venit vagoanele”.

- „Bine. Adă-mi cismele, vestonul și mantaua”.

Cornel care a sosit noaptea târziu, doarme ca un copil obosit de prea multă sbenguială în colb și soare.

Îmi pare rău că trebuie să-l trezesc, dar n'am ce face.

- „Cornele... Cornele... ” îl strig, mișcându-l ușor de umăr.

- „Ce e?” răspunde somnoros.

- „Cornele, trebuie să te scoli. Au venit vagoanele”.

- „Care vagoane?”

- „Garnitura în care vom îmbarca”.

- „Aha!”...

- „Haide scoală”....

- „Mai lasă-mă puțin”.

- „Nu e timp. Trebuie să te duci să vezi ce s'a făcut cu materialul de transmisiuni, dacă căruțele sunt gata”...

- „Păi, nu e Serg.Maj.V.....?”

- „Ba da, dar trebuie să-ți vezi și tu oamenii, caii, căruțele și materialele, înainte de a pleca”.

- „Bine soacră, mă scol. Cine m'a pus să stau în cameră cu tine?”

Cât a durat discuția eu m'am îmbrăcat. Acum sunt gata de plecare.

- „Nu te întreba cine te-a pus să stai în cameră cu mine, căci prevăd că tot războiul numai cu mine vei sta”.

- „Știu”.

- „Ghiță,, - îmi strig ordonanța - ” fă bagajul. Îmi voi trimite căruța lui Marinică să-l încarci pentru dus la gară. Cornele pe mine mă găsești la Comandament. Mă duc să văd dacă s'a dat ordin de plecare și să supraveghez împachetarea biroului”.

- „Bine, te ajung din urmă” îmi răspunde îmbrăcându-se.

La P.C. zarvă mare.

Domnul Colonel dădu-se ordin telefonic de plecare.

Pe stradă era o hărmălaie de nedescris. Căruțele gata de plecare, de prin curți, ies pe șosea să se încoloneze. Cele mai întârziate care se întorc de la Aprovizionare, cu alimente, de la atelierul unde fusese la reparat, trec în trapul cailor, pe lângă coloana care se lungește mereu svârlind până departe tina călcată de roți și copite.

Subofițerii fac controlul pachetajului căruțelor și înhămerei, gradații fac apelul grupelor, ostașii se cheamă unul pe altul, întrebându-se dacă n'au uitat ceva.

Toți sunt grăbiți, nervoși, preocupați.

Coloana se lungește mereu cu alte căruțe, furgoane, trăsură Garulis și tunuri, care roesc de prin curți, din parcuri, pe toate ulițele satului, spre șoseaua principală.

Și toți, - și oameni, și cai și căruțe înoată în noroiu până la glesnă.

Nici n'am plecat din sat și coloana pare că a parcurs zeci de Km. prin ploaie și tină.

Noroiul s'a depus deja familiar pe roți, pe coșurile căruțelor, a împroșcat tunurile cu picătură modernistă, cailor le-a pus jambiere la picioare și o cristă de un deget pe burtă.

Hainele ostașilor parcă n'au fost nici când curățate, iar cismele par a fi născute din mocirlă.

Când i se pare că totul e gata, Nea Nicu, Comandantul Trenului Div. I îi dă drumul.

Prea se murdărise de noroiu, umblând în jurul căruțelor, ploaia îl răzbise și noaptea se apropia.

Perspectiva unei îmbarcări pe întuneric, pe o rampă minusculă, nu-l încânta.

După el pleacă Dl. Cpt. I... cu Bateria Dsale.

Nea Mitică, cu coloana trenului Regimentului plecase de mult.

În urma lor satul pare pustiu.

Noroiul șoselei, frământat de cisme, de copite și de roți, parcă plânge după cei care au plecat.

În curtea școalei P.C. al Regimentului, încă mai circulă căruțe -

Împachetarea birourilor s'a terminat de mult dar n'au sosit mijloacele de transport. Lăzile sunt gata și așteaptă să fie îmbarcate.

Abia odată cu întunericul apar căruțele pline de noroiu de pe ulițele înfundate, cu caii în spume. După ce le dăm și lor drumul spre gară ne îndreptăm spre popotă.

Eugen, Slt. Popotar al Regimentului, ne tratează, contra cost, cu pâine marmeladă și bere.

Pentru noi n'a mai făcut mâncare, deoarece plecăm.

Dl. Colonel plecase de mult cu mașina la gară ca să asiste la îmbarcare.

După ce ne-am terminat toate treburile ne urcăm și noi în trăsură Regimentului: Adjutantul, Cornel, Serg. Maj. T.R. Tonny și cu mine și pornim prin noroiu și ploaie... spre gară... spre front...

Îmbarcăm în gara Buda

Drumul până la gară e cât se poate de rău.

Noroiul ne însoțește mereu.

Prin pădurea, care începe în marginea de Nord a satului, drumul are gropi mari care trebuiesc ocolite.

Barăcile, fostului atelier mecanic și spital, risipite printre copaci cu ferestrele sparte, ușile scoase din țâțâni, acoperișul găurit în noapte, monstruoase arătări.

Depozitul scheletelor de mașini rânjește înfiorător în întuneric.

De sus ploaia cade mereu, mărunță, rece monotonă.

Pe la mijlocul drumului ne întâlnim cu coloana.

Depășirea e o operație anevoioasă. Caii trag din greu. Când trecem gropi mai mari, cari nu pot fi văzute din cauza întunericului, trăsura scârțâe din toate închieturile.

În capul coloanei Nea Nicu, călare, blestemă ploaia, noroiu, războiul...

Când vede trăsura Regimentului ia o poziție marțială, își drege vocea și strigă de răsună pădurea:

„Să trăiți Domnule Colonel”!

Îi răspunde Adjutantul serios:

- „Bonjur, măi, bonjur”!

Și trăsura trece mai departe, în trapul cailor, ducând râsul nostru tineresc revărsat în cascade sonore.

În urmă Nea Nicu rămâne nedumerit. L-a descumpănit explozia de râs care a urmat răspunsului Domnului Colonel.

Căci Colonelul a fost, l-a cunoscut el bine.

Eșind din pădure dăm în șoseaua asfaltată Ploiești-Brașov.

Trăsura lunecă lin.

Undeva, pe cer, spre asfințit, licăre o stea.

Trapul regulat al cailor ne transpune în alte situații, prin alte locuri. Dar drumul de țară hurducat, pe care cotim spre gară ne trezește la realitate.

De departe s'aud strigăte, comenzi, îndemnuri. Semn că ne apropiem.

Nu vedem încă nimic. Doar când și când se leagăne un licăr de lumină câteva clipe apărând din întuneric și dispărând în noapte.

Cu cât ne apropiem mai mult strigătele se întetesc.

Sfredelind întunericul, ochii parcă disting matahale negre, imprecis conturate.

Întunericul e stăpân pretutindeni.

Undeva, între magazinele probabil, birjarul oprește.

- „Don Locot. am ajuns” strigă el de pe capră.

Imediat ne dăm jos și încercăm să ne dumirim unde ne aflăm.

Puțin mai departe apare coloana de căruțe.

Trecem pe lângă o căpiță de pae, pe lângă un foc minuscul, cotim pe după câteva magazine și ajungem la rampa pe care Dl. Colonel se agită să îmbarce cât mai strâns unitățile, pentru a încăpea cât mai mult, mai ales că ni s'au dat abia 34 vagoane din 54.

- „A mai rămas ceva?” ne întreabă când ajungem lângă Dsa.

- „Nimic Dle Colonel, s'a luat tot,” răspunde Adjutantul.

- „Divizionul și Bateria 3-a sunt departe?”

- „I-am lăsat la marginea pădurii”.

- „Bine...”.

În acest timp ostașii, conduși de Nea Mitică, îmbarcă căruțe, furaje, cai, materiale, la lumina a două felinare oarbe.

Ploaia continuă să cadă cu picuri mici și deși.

Vântul care bate dinspre munte, devine din ce în ce mai răcoros.

Noi stăm și privim agitația celor care îmbarcă. N'avem nimic de făcut.

Căruțele birourilor noastre au venit și au fost îmbarcate.

Nu putem totuși pleca. Cât timp Dl. Colonel stă aici trebuie să stăm și noi.

Încet, încet, începe să ne pătrundă frigul. Apa ploii încearcă să se trecoare pe după gât. Vântul ne flutură pulpanele mantărilor. Șuba mea însă, lungă până în pământ, făcută din piei de miel cu lâna scurtă, mă apără de orice intemperie.

Sub protecția ei mă simt cald, liniștit, în siguranță. Apa nu poată să o pătrundă, vântul nu se poate juca cu ea.

După ce termină de îmbarcat Nea Mitică, urmează trenul Div. I apoi Bateria 3-a.

Când vine rândul la îmbarcare Nea Nicu e prezent, cu gulerul șubei ridicat, suflând voinicește în mâini.

- „Locot. A.... continui îmbarcarea. Eu mă duc până în gară. Ai însă grijă să îmbarci cât mai strâns”.

- „Am înțeles Dle Colonel”.

- „Unde e Căpitanul I...?”

- „Aici Domnule Colonel”.

- „Să mergem până la gară”.

Și pleacă amândoi prin întuneric.

Noi rămânem ceva mai în urmă.

- „Ce ne facem Dl. Locot.?” întreb eu pe Adjutant. „Stăm aici în picioare în ploaie până mâine?”

- „Să cerem Dlui Colonel aprobarea să mergem să dormim în Păulești”.

- „Cu ce?” întreabă Cornel.

- „Cu trăsura Regimentului”.

- „Bună idee. Vă delegăm pe Dvs., ca cel mai bătrân dintre noi, să-i raportați”.

- „Nu... nu... eu nu”.

- „Cere-i tu Nicule” - mi se adresează Cornel. „Tu ești cu operațiile”.

- „Păi ce au operațiile cu dormitul la Păulești?”

- „De acum vei fi veșnic cu Dsa”.

- „De acum da, dar nu până acum. Eu am totuși o soluție. Să rugăm pe Dl. Cpt. I., să vorbească în numele tuturor”.

- „Bună idee, să mergem”.

Și pornim și noi în întuneric, spre clădirea birourilor gării.

O santinelă ne spune că Dl. Colonel a intrat la Biroul Mișcare cu Dl. Șef de gară.

Intrăm și noi c'o undă de frig și câțiva stropi de ploaie, răbufniți de vânt.

- „Deci Dle Șef nu știe nimeni când s,ar putea să obținem restul de vagoane?”

- „Nu Domnule Colonel”.

- „Atunci?”

- „Așteptați”.

- „Și cât credeți că va trebui să așteptăm?”

- „Nu vă putem spune nimic precis”.

- „Cum asta?”

- „Dle Colonel, suntem în criză de vagoane, deoarece cele mai multe transportă trupe, materiale și muniții pentru trupele sovietice”.

- „Înțeleg. Vă mulțumesc Dle Șef”.

- „Să trăiți Domnule Colonel”.

Între timp noi am expus doleanțele noastre Cpt. I.... care s'a aliat nouă și ne-a promis că va raporta Dlui Colonel.

- „Să mergem” ni se adresează Dl. Colonel, pornind spre ușă.

Și ieșim unul câte unul în noaptea de afară.

Dl. Cpt. I., care a ieșit imediat după Dl. Colonel vorbește ceva cu Dsa. Îi documentează parcă.

Noi, ceialalți mergem la câțiva pași în spate tăcuți.

- „Cine e de serviciu pe tren?”. Ne aduce vântul o întrebare.

- „Locotenentul G...”.

- „Bine, atunci ei pot pleca. Dar să fiți mâine de dimineață aici” ni se adresează Dsa.

- „Vom fi Domnule Colonel” răspunde Adjutantul pentru toți.

După ce mai vorbește puțin cu Dl. Cpt. I., pleacă cu mașina spre sat.

- „Puteți pleca” ne spune Dl. Căpitan.

- „Vă mulțumim, Domnule Căpitan. Dvs. Nu mergeți?”

- „Eu mai rămân puțin”.

- „Noapte bună... noapte bună... Am onoarea să vă salut... Să trăiți!”

- „La revedere” răspunde Dsa urărilor noastre.

Pe același drum de țară, însoțiți de ploaie și frig, urmăriți de vânt, plecăm cu trăsura la Păulești, având în plus cu noi pe Lt. Aurică.

Gândul că vom mai putea dormi o noapte în liniște, într'o cameră caldă, primitoare, ne face să uităm mizeria zilelor ce vor veni.

Când ajungem la popotă, masa se treminase de mult.

Găsim pe Slt. Eugen, făcându-și socotelile în bucătărie.

De data asta foamei noastre rebele, îi servește salată orientală ce mai rămăsese, marmeladă, ceapă și pâine.

Decât nimic, e bun și atât.

Hotărându-ne ca a doua zi să plecăm pe la 5, ne despărțim.

Fiecare ne îndreptăm spre camerele pe care le-am ocupat până acum.

La ora hotărâtă suntem cu toții adunați în curtea școlii, de unde urmează să plecăm cu trăsura.

Ploaia care n'a conținut toată noaptea, are același ritm monoton și dezolant.

Natura este toată învăluită în apă.

Lighioanele pământului înoată prin apă și noroiu, întocmai ca ființele lacustre ale începuturilor îndepărtate.

Drumul spre gară, de data asta e gălăgios, vesel.

Fiecare găsim ceva glumeț de povestit.

După o noapte de odihnă, când ești tânăr, începi activitatea unei noi zile cu elan și veselie.

La gară ajungem când zorile se muncesc să învingă întunericul.

Îmbarcarea s'a terminat de mult.

În incinta gării, pe rampă în jurul vagoanelor e o liniște mormântală.

Arar s'aud potcoavele cailor instalați în vagoane, lovind podeaua.

Undeva o santinelă cu gulerul ridicat își freacă de zor mâinile, să se încălzească.

Vagonul clasă, atașat la tren, pentru ofițeri e plin de ostași. În locul geamurilor sparte au pus baloți de fân. Înăuntru e o mizerie de nedescris. Paie, hârtii, mucuri de țigări, praf... și un aer închis ce te ametește când intri de afară.

Imediat sculăm ostașii - majoritatea ordonanțe care păzesc bagaje și-i punem să facă curățenie.

Cu amenajarea vagonului dormitor, rămâne Adjutantul, Aurică, Cornel.

Tonny și cu mine plecăm înapoi la Păulești să aducem burlane pentru cele două sobe pe care ne-am dat seama că le vom putea instala la cele două capete ale vagonului.

De data aceasta nu mai mergem pe drumul de care, prin pădurea cu barăci pe jumătate distruse, ci facem un cocl de cca. 3 km pentru a merge mai bine de $\frac{3}{4}$ din drum pe șoseaua asfaltată Brașov-Ploiești.

O minunată plimbare cu trăsura.

Asfaltul lucește spălat de apa ploii, care cade de câteva zile într'una.

Caii merg un trap mărunț, care răsună plăcut pe asfalt.

Cât mergem pe această șosea ne simțim tineri, ce se întorc în dimineți de toamnă târzie, cu trăsura pe Kiselef de la petreceri.

Dar visul se curmă curând.

Același noroiu, prietenul nostru de câteva zile, ne întâmpină în Păulești.

Burlane luăm de la barăcile Div.I.

Acolo unde cu o zi înainte pulsa viața unei unități, acum totul e pustiu. Prin camere au mai rămas încă urmele celor care le-au ocupat. Și vor mai rămânea încă multă vreme, până vor veni alții să ocupe barăcile sau să le distrugă gonind urma celor ce le-au locuit cândva.

După ce luăm burlanele, facem un scurt popas la F.C., unde ridicăm de la Adjutătură cărți poștale pentru trupă, iar de la Aprovizionare gaz și lumânări.

Când ajungem la gară găsim vagonul clasă curățit, bagajele instalate și una din sobe plină de jar radiind o căldură plăcută.

Domnul Colonel, care sosise între timp, manevrează vagoanele cu ostași pentru a restrânge îmbarcarea, care în timpul nopții nu s'a putut face așa cum trebuia din cauza frigului, a ploii și a lipsei de lumină.

Dublând sau chiar triplând numărul căruțelor pe o platformă, mai băgând câte 1 sau 2 cai - mai mici în fiecare vagon, punând furajele pe aceleași platforme cu materialele, reușește să mai golească câteva vagoane în care urcă parte din cei rămași încă jos.

Totuși vagoanele nu ajung.

Din cele ce trebuiesc să ni se mai dea, mai avem nevoie de cel puțin 10.

Dar astăzi nici vorbă să vină.

La prânz popota instalată într'un vagon ne servește, pe o masă improvizată, primul meniu de deplasare, în condițiunile destul de bune.

Vagonul pentru ofițeri este ca cele din clasa 3-a, fără despărțituri între compartimente, iar acolo unde se află de obicei caloriferul culoarului aici e o bancă lungă de la un capăt la altul al vagonului.

Grupându-ne doi, câte doi, ne improvizăm niște paturi din scânduri și pae.

Prima noapte în vagon.

E cald.

Soba arde de dimineța încontinuu.

De tavan în mijlocul vagonului am agățat o lampă ce zvârle o lumină palidă.

Pe unde licărul ei slab nu ajunge, se aprind lumânări când întunericul începe să pătrundă pe ferestrele reparate cu sticla geamurilor de la alt vagon clasă, care rămâne pentru garnitura următoare. Mașina Domnului Colonel și trăsura au fost îmbarcate în cursul zilei așa că nu mai avem cu ce ne deplasa.

Suntem siliți cu toții să dormim în vagon.

A doua zi de dimineță ne sunt aduse și celelalte vagoane.

Până în prânz se termină îmbarcarea.

Acum când încercăm să ne instalăm definitiv în vagonul clasă, garnitura e gata de plecare.

Nu vom pleca însă, căci nu ne-a sosit partida.

Și după toate probabilitățile nici nu va veni înainte de două sau trei zile.

Vatra Luminoasă

Așa a botezat Dl. Colonel vagonul în care am trăit două săptămâni încheiate.

În după-masa zilei în care am terminat îmbarcarea, ne-am instalat definitiv.

La intrarea în vagon, pe două bănci mici stă Slt. R.

Alături, despărțiți printr'un perete de scânduri, cu plase pentru bagaje stau Dl. Cpt. I. Și Adjutantul Regimentului.

Lângă el în mijlocul vagonului, stau eu cu Cornel, iar alături pe alte două bănci, Nea Nicu și Locot. G....

Urmează Dr. Slt. F.... și Vet. Slt. A....despărțiți de Nea Nicu și Locot. C. Tot printr'un perete de scânduri, cu loc pentru bagaje.

Pe banca lungă s'au instalat: Tonny, Domnul Colonel, Nea Mitică și Aurică.

Între Slt. R...și Tonny am instalat o sobă, iar a doua lângă Aurică.

Ard toată ziua.

Jeraticul roșu răspândește în jur o căldură binefăcătoare.

Din când în când vântul lovește gura burlanelor, scoase pe fereastră și tot fumul a răbufnit în vagon.

Atunci Aurică devine hornar și inginer.

Face calcule, socotește, le învârtește, le sucește, reușind până la urmă să ne scape de fum.

Paturile ni le-am aranjat doi câte doi.

Dintr'o grămadă de pereți de barăci am luat fiecare pereche câte unul l-am tăiat cât lungimea despărțiturilor și le-am sprijinit apoi pe cele două bănci, proprietate exclusivă, pentru timpul cât vom fi siliți să locuim în acest interesant cămin.

Am pus apoi deasupra saltele de pae, pături, cearceafuri și câte un puișor de perină, pus în bagaj de o mamă sau o soție grijulie, ori confecționat la iuțea dintr'un dos aflat în bagajul holteilor, umplut cu câlți, găsiți undeva într'un vagon, de o ordonanță grijulie.

Deasupra despărțituri dintre Grupul Locot. G. Și Nea Nicu, cu noi, am ancorat o lampă liberă să se balanseze în voie în orice direcție ar vrea, dar să ne dea o lumină acceptabilă.

În fiecare dimineață toți ofițerii ies afară și ordonanțele fac curățenie. Aranjează paturile, stropesc, mătură, curăță praful, fac focul în sobe...

După ce se aerisește suficient se închid ușile și dormitorul a devenit locuință primitoare caldă.

Ziua focul e întreținut de ordonante cu rândul, iar noaptea de planton.

Niciodată nu e frig în locuința noastră improvizată.

Doar când vântul prea furios, răbufnește cu insistență fumul și Aurică - inginerul hornar - nu găsește poziția adecvată împiedecărei întoarcerii lui în vagon.

Atunci se sting focurile și se lasă ușile deschise să iasă fumul.

Dar asta se-întâmplă rar de tot.

Hornarul nostru e un meșter bun.

Domnul Colonel și-a instalat patul către mijlocul vagonului, pe banca lungă adăugând o scândură sprijinită pe trei pari, pentru a fi mai lat. Are o saltea de cauciuc pe care i-o umflă șoferul turismului în fiecare seară, ca a doua zi tot desumflată să fie. De multe ori șoferul e chemat chiar în cursul nopții. Toate încercările, de a astupa găurile prin care răsuflă au fost inutile. Oricând apare una nouă, fie la ventil, fie la vreun colț buclucaș.

Alături de vagonul nostru e instalată popota. Nu știm de unde au găsit o sobă de tablă cu plită, pe care gătesc mâncare. Din scânduri luate de la barăci, au improvizat o masă și două bănci, pe care încăpem mai bine de jumătate din ofițeri.

Din cauza spațiului redus, masa se ia pe serii...

Până să plecăm, după ce am terminat îmbarcarea, am mai stat vreo trei zile pe ultima linie de garaj a stației Buda. În acest timp, cu motocicletă s'a dus după provizii la Ploiești Locot. G. și Serg. Maj. M., popotarul.

Pentru fiecare a adus ceva: salam, șuncă, cașcaval, fructe, plicuri, baterii, becuri...

De ziua patronului Artileriei m'am dus eu cu Cornel.

Când ne întoarcem trecem prin Păulești.

La popotă găsim toți ofițerii adunați, petrecând.

E doar patronul Artileriei și în curând vor pleca pe front.

Zilnic e câte un ofițer de serviciu pe tren. Acesta aproape toată ziua umblă printre vagoane, face inspecții la cai, la căruțe, la furaje, se interesează în gară când va veni partida. Ceialalți facem una sau două inspecții și restul timpului îl petrecem în vagon. Unii citesc romane, care trec din mână în mână. Alții pe lăzi de campanie, transformate în

mese, joacă table, licitație. Din când în când apar și partide de poker. La masa mare se joacă pe 100 sau 200 lei miza, iar în patul Slt. R. la 5 lei.

Așii și începătorii.

Interesul și distracția.

Eu joc, din când în când, câte o partidă de rummy, o licitație de distracție sau un poker la 5 lei.

Seara ne întindem cu toții în pat și povestim, glumim, râdem.

Focul arde în sobă, răspândind o căldură plăcută.

Lampa se chinuie să învingă întunericul.

Nea Nicu povestește și râde, râde și povestește.

De obicei seara eu citesc. Cornel la fel.

Uneori partidele de licitație sau poker țin până noaptea târziu.

Atunci noi cei care nu jucăm adormim unul câte unul.

Din când în când jucătorii se opresc să asculte sforăiturile lui Nea Nicu, sau Locot. G... dacă ei nu joacă.

A doua zi după partidele acestea prelungite, apar „chituoarii” (Se spune de cineva că e „chituoar” atunci când a pierdut toți banii). Prin analogie cu materialul de Artilerie care după ce s'a terminat o perioadă de instrucție sau trageri se curăță, se unge și se depozitează pe chituci. Pe socoteala lor glumesc toți. Și nu au voie să se supere.

Sfântul Nicolae

În ziua de 5 Decembrie la orele 12,45 garnitura primului eșalon ce pleacă spre front, din regimentul nostru se pune în mișcare.

Înaintăm încet, deoarece trenul urcă și avem vagoane multe și grele, trase de o singură locomotivă.

Până în seară abia ajungem în Azuga.

Peisagiul văii Prahova, în prag de iarnă, e minunat.

Văzut însă dintr'un vagon, care abia înaintează de la căldură, pare splendid.

Deș nu e prima dată când călătorim pe această vale, totuși ne minunăm de fiecare priveliște căutând să le furăm frumusețile, podoaba, pentru sufletele noastre.

A doua zi ne trezim în Predeal.

E Sf. Nicolae.

Ziua lui Nea Nicu și a mea.

Afară ninge cu fulgi mari și deși.

Garnitura noastră e poposită în fața gării.

De jur împrejur crestele munților sunt încununată cu zăpadă. Verdele brazilor fac un divertisment plăcut în întinderea albă. Vilele, cocoțate pe costișe ne zâmbesc atrăgător.

E iarnă, e frig și noi plecăm pe front.

Abia sculați încă în pijama Nea Nicu și cu mine devenim martirii celorlalți care țin să ne ureze, să ne strângă mâna, ba chiar să ne tragă de urechi.

După informațiile aduse de ofițerul de serviciu, garnitura nu va pleca înainte de prânz. Spre siguranță mergem cu Dl. Colonel la Biroul de Mișcare unde aflăm că linia spre Brașov e blocată de trenuri și va trebui să mai stăm câteva ceasuri.

Ne convine.

Eu cer aprobarea Dlui Colonel să mă duc până la Colegiul Național „Nicolae Filipescu” unde mi-am făcut liceul, al cărui patron este astăzi.

Nu cunosc Predealul.

Prin gară am mai trecut cu trenul, dar în stațiune nu am fost nici odată. Nici nu știu unde e Colegiul.

După ce es din gară, întreb primul trecător, care-mi arată în ce direcție se află liceul.

Abia fac câteva sute de metri și după colț în fața unei farmacii văd mașina de curse a Colegiului.

La volan e tot șoferul Drăghici, pe care-l știu de când eram elev. De la el aflu că mașina va pleca la ora nouă. Chiar încep a sosi profesorii cu familiile lor, pe care-i va duce la serbarea patronului școlii.

Întâi apare D-na Căpitan S.... soția comandantului meu de Companie din clasa a 7-a și a 8-a. Nu s'a schimbat de loc.

Apoi apar, rând pe rând Dl. Profesor V... de filozofie, D. de limba română, a... și D... de matematici, Căpitan B... care mi-a fost Comandant de pluton în clasa 6-a, Căpitan M... la al cărui pluton am fost încheetor când am trecut în ultima clasă de liceu... Apar și câteva figuri noi... Ultima sosește Dorica, fiica profesorului de Limba Română, actualul Director de Studii. M'au recunoscut toți.

În câteva cuvinte le-am povestit ce caut, de Sf. Nicolae prin Predeal și toți mi-au urat întoarcere victorioasă și cât mai grabnică cu putință.

Urcând scările Colegiului, în urma profesorului de Matematici, mă întâlnesc cu noul Comandant, Domnul General R... căruia mă prezint. Credea că vin ofițer instructor, acolo unde am fost elev.

Abia intrat în vestibulul vast mă întâlnesc cu Dl. N... profesorul de Religie. Câte amintiri plăcute mă leagă de Dsa și orele Dsale:

Era un causeur foarte plăcut. Orele Dsale erau o încântare.

Cu Dsa urc spre dormitoarele clasei 8-a, unde rămân să vorbesc cu elevii. Dintre ei cunosc pe cei mai mulți. Erau copii când am terminat liceul și acum întâlnesc priviri serioase, mustăți înfiripate, voci îngroșate... de pubertate sau de tutun.

Alături de ei îmi amintesc de vremea când eram elev și regret sincer timpurile trecute. Atunci poate nu le-am acordat atenția necesară și acum e prea târziu.

Mă bucur că atmosfera, în cadrul Școlii, din care am ieșit om, este același, ca și pe vremea când mă chinuiam eu cu Ovidiu, Caesar sau Cicerone.

Profesorii au rămas tot niște prieteni mai mari pentru elevi. Și elevii știu să respecte limitele admise de bună cuviință, în această comportare camaraderească.

De la clasa opta cobor la Direcția de Studii. În drum întâlnesc pe memorabilul profesor de Muzică Instrumentală, Dl. B... sufletul tuturor serbărilor și distracțiilor, de când a pășit pragul Școlii la Mănăstirea Dealu în 1933, îmi pare.

Și acum se sbuciumă, se agită, cu fanfare, coruri, recitări...

Doar azi e patronul Colegiului și el nu vrea să-și păteze faima Dl. Profesor D... actualul director de studii, e tot mai sever, dar drept și bun.

Vorbind cu Dsa mi-amintesc de primele mele încercări literare făcute sub imboldul sfaturilor Dsale, dar pe care nu i le-am arătat niciodată.

Magister tot cu ochelari, veșnic zâmbitor, în afara orelor de curs, pare mai tânăr ca nici odată.

Cu toate că Dl. Prof. N... m'a invitat să rămân la serbarea care începea la ora 10, sunt silit să plec. Îmi pare nespus de rău, dar am promis că la 11 voi fi la gară.

După ce salut pe toți cei care mi-ai îndrumat pașii copilăriei și adolescenței, ajutându-mi să devin cel de azi, părăsesc Colegiul.

În curte mă opresc o clipă, mă închin și rog Atotputernicul să-mi ajute să mă întorc sănătos din războiu pentru a putea pune și eu o piatră la faima Colegiului ce m'a făcut om.

Până la gară merg pe jos.

De sus cad rar fulgi de zăpadă.

Vântul care suflă pe valea Prahovei, se întetește din ce în ce.

Ajuns în gară, mă întâlnesc cu un văr, în drum spre casă. Pe el îl rog să comunice părinților mei că sunt sănătos și am plecat pe front (Sunt convins că el va ajunge înaintea scrisorii trimise din Buda).

Întors la tren îmi iau ordonanța și de la un restaurant de lângă gară, cumpăr 20 sticle de bere. Nea Nicu cumpăraseră țuică, salam, șuncă, fructe...

Și înainte de masă le servim o gustare, după un păhăruț (sau două) de țuică de Văleni. Berea se bea cântând, glumind, râzând...

E o veselie de vremuri bune. Parcă n'am pleca pe front.

Urmează și alte sticle, aduse de la restaurantul unde ne făcusem vad. Buna dispoziție a tuturor crește cu fiecare pahar spumos, sorbit până la fund. Până și cei mai tăcuți ies din rezerva lor și s'alinează veseliei generale. La masă veterinarul Slt. A... ne cântă cu mult patos „Pe Mureș, ba pe Târnave”... Îl acompaniază întâiu Nea Nicu, apoi Cornel și la urmă ne trezim cântând cu toții. Până și Tonny își încearcă coardele vocale. Aurică devine sentimental. Locot. G... îi sclipesc ochii. Adjutantului i se împleticește limba. Cornel devine melancolic, visător. Și toți bem vin (s'a terminat berea), mâncăm, cântăm, într'o atmosferă de veselie generală.

După ce terminăm masa, vrem să mergem la cinema. Ieșim cu toții din vagonul popotă și ne îndreptăm spre gară. De la „Mișcare” ni se anunță că vom mai sta până la orele 17. Deci nu mai avem timp de cinema. Plecăm atunci în corpore la cofetărie. Aici ocupăm jumătate din mesele existente. Până să ne servească, Locot. C... face ochi dulci unei duduie blonde, îmbrăcată în costum de schi. Duduia zâmbește și continuă să mănânce prăjitura, jucându-se cu o pisică. Sirea ta... După ce consumăm un număr respectabil de prăjituri, ieșim să ne plimbăm.

Suntem tineri, bine dispuși. Ce contează că plecăm pe front? Viața e a noastră.

La etajul unei vile fete privesc pe fereastră. Ne oprim să le facem o serenadă. Abia începem și'n fiecare fereastră apar câte două, trei capete, brune, blonde sau șatene, zâmbind ademenitor.

Ce o fi aici?

Glumind, râzând, încercând să acostăm duduile care trec singure, sau în grup, ne îndreptăm spre gară. Odată'n an e Sf. Nicolae.

Începuse să se însereze când am părăsit Predealul - unde am petrecut o zi minunată - pornind spre alte orizonturi.

Între Predeal și Sânt Imbru

Sunt ofițer de serviciu.

În fiecare gară trebuie să cobor să mă interesez cât vom staționa, apoi să comunic ostașilor dacă se pot duce să aducă apă pentru cai, furaje, sau să încerce să cumpere mere, prune, brânzoaice...

Apoi la plecare să am grijă să-i anunț să urce, ca să nu rămână nimeni de tren.

Am noroc însă că de data aceasta mergem întins. Abia oprește prin gări, să zică bună ziua șefului, ce stă cu mâna la chipiu.

Sighișoara învăluită în ceață, ne arată doar cetatea de pe coama unui deal, ce pare crescută din nouri.

Am vrea să facem un popas de o oră, în care timp să dăm o fugă prin târg, dar nu se poate. Trebuie să plecăm mai departe.

Prin stațiile mai mici, prin care stăm mai mult, ostașii umplu câmpul căutând pae, coceni, borceag, pentru cai.

Grija aceasta a lor pentru calul, cu care vor face războiul, este emoționantă. De multe ori renunță la masă și odihnă, spre a îngriji de cai. Și de câte ori pornesc în căutare pe câmp, se întorc cu brațele pline. Nu puțini au fost gata să piardă trenul. Fugeau să-l ajungă, dar sarcina pe care o aduceau pentru cal n'o lepădă.

În Copșa Mică stăm ceva mai mult.

După prânz ajungem în Coșlari. Aici ni se spune că vom sta puțin, dar noaptea tot fără locomotivă ne găsește.

Întunericul a acoperit de mult natura cu mantia sa neagră. Afară suflă un vânt rece, prevestitor de iarnă apropiată.

În vagon e cald.

Ne-am întors cu toții de la masă și stăm de vorbă liniștiți, când intră ordonanța Dlui Colonel.

- „Dle Colonel, două ducii vă roagă să le primiți să meargă în vagon cu Dvs., până la Arad”.

- „Cu noi?” întreabă Dsa nedumerit.

- „Da, Domnule Colonel”.

- „Nu se poate”.

- „Spun că sunt mulțumite să meargă și în picioare, numai să poată merge”.

- „Mă duc eu să văd ce e cu ele” se oferă Lt. C...

- „Noi putem primi una să doarmă între noi,, spune Nea Nicu.
„Ce zici C...?”

- „Da... Da... Cum să nu...”.

- „Parcă între noi nu poate dormi. Ce ziceți Dle Căpitan?”
intervine Lt. C.

- Domnule Colonel, mă duc eu că tot sunt de serviciu,, îmi ofer
neinvitat serviciul.

- „Bine, dute, dar vino repede”.

Lt. C.... se uită furios după mine, când din ușă îi fac în necaz.

Afară e întuneric beznă.

În jurul vagoanelor, pe peron, în gară, țipenie de om.

Dar ordonanța Dlui Colonel se duce spre vagon să se culce.

- „Ce e cu fetele Ioane?” întreb eu, convins că Dl. Colonel a făcut
o glumă.

- „Păi, Dl. Colonel mi-a ordonat să vin să spun așa”.

- „Bine băietate, nu-i nimic. Du-te și te culcă”.

După ce întreb cât vom mai sta, mă duc în vagon.

Între timp Dl. Colonel a recunoscut că Dsa a pus la cale totul
ș’acum se face haz pe socoteala Lt. C... care deși culcat se oferise să se
ducă să aducă fetele.

Târziu de tot adormim, după ce mai facem haz pe socoteala Lt. C..., a sforăitului lui Nea Nicu și a Lt. G...

A doua zi când ne trezim, tot în Coșlari suntem.

Pe la 9 ne ajunge din urmă o garnitură a unui Rgt. de Infanterie, din aceiași Divizie cu noi.

Abia poposit, Cdt. Rgt. Colonel M... vine să ne viziteze.

E primit de ștabul nostru cu brațele deschise, iar de noi cu respect și admirație...

Pe pieptul lui strălucește Crucea Ordinului Mihai Viteazul.

După prânz plecăm mai departe.

Trecem prin Vințul de Jos și ne oprim la Sânt Imbru.

Aici stăm tot restul zilei și toată noaptea.

Popas la Orăștie

Abia dimineața ni se dă o altă locomotivă cu care plecăm mai departe.

Prin fiecare gară ostașii aleargă după fân, pae, coceni...

Ofițerii stau în vagon și citesc, sau joacă table, licitație, poker...

Prima gară în care stăm mai mult e Orăștie.

Aici ajungem înainte de prânz.

Abia sosiți ni se spune că vom sta o oră, apoi două... și la urmă aflăm că locomotiva noastră va pleca la Simeria de unde nu se va putea întoarce înainte de 4-5 ceasuri.

Cu un convoiu de locomotive Tonny pleacă la Arad.

Noi, mare parte din cei care rămânem, plecăm, pe jos, la Orăștie.

Orașul e la 3 km. de gară și ne ispitea, dar până n'am aflat sigur cât vom mai sta, n'am plecat.

Până'n târg mergem pe jos. Ș'aici ca și la Păulești, șoseaua e plină de noroiu. Dar pe mijloc se află o cărăuie pe care ne înșirăm unul câte unul.

- „Ce sat e acesta, dudue”? Întrebăm un cap blond apărut într'o fereastră.

- „Nu e sat, Domnule”, răspunde îmbufnată.

- „Dar ce, e”?

- „Oraș...”

- „Oraș? Ne scuzați... n'am observat”

- ...

Dar duduia cu părul blond, indignată că niște ofițeri îmbrăcați soldățește, au zis că orașul ei e sat, dispare de la fereastră.

Ei și?

Plecăm, bine dispuși, glumind, râzând, mai departe.

Abia când apar niște iluzii de trotuare, reușim să ne grupăm.

În centru ne împărțim.

Eu plec să caut un cinematograf, voi găsi oare?

Alții se duc la cofetărie...

Aurică și cu Locot. G... vor să se plimbe.

În urbea duduii blonde, de la fereastra cu perdele albe, nu găsesc cinematograf. Atunci pornesc și eu - de unul singur - să mă plimb pe stradă.

E deja întuneric.

Câteva feștile slabe vopsite cu negru (probabil vor să pretindă că sunt camuflate) scapă pe la încheeturi, slabe dâre de lumină.

Strada devine din ce în ce mai pustie. Trec mașini militare în goană convoaie de căruțe, ostași.

Câtva timp mă distrez cu trei copii - cu pretenții de domnișoare - dar când văd că băștinașii încep să se rărească, nu știu cum să fugă acasă, de teama să nu întârzie.

Rămas singur, poposesc la prima cofetărie din centru și mănânc câteva prăjituri. Nu au decât creme-schnit-uri. Aici populația preferă să mănânce prăjituri acasă... Doar îndrăgostiții și cu trecătorii poposesc din când în când să servească câte una.

Când să ies în stradă mă întâlnesc cu Med. Slt. F..., care probabil rămas singur, văzându-mă pe fereastră, a vrut să intre la mine.

- „Ce e doctore”?

- „Am rămas singur și vreau să plec spre gară”.

- „Haide, merg și eu”.

Și pornim încet pe strada pustie.

La primul colț, ne întâlnim cu Lt. C... încadrat de două dudui.

După ce le cunoaștem, ne propunem să mergem și noi la teatru.

- „Despre ce teatru e vorba dudue”? întreb eu nedumerit.

Aflasem ceva dar cam nedumerit.

- „Școala de subofițeri de rezervă de aici, dă o serbare”.

- „Și ce garanție avem că va fi ceva frumos”?

- „Din câte am auzit e o revistă drăguță”.

- „Interesant...”

- „Mergeți și voi”?

Lt.C vrea să meargă.

- „Nu putem du-duie”, răspund eu hotărât, deși aș vrea să mă duc.

„Uitați-vă la noi, asta e ținută de teatru”?

- „În cazuri speciale, ca al vostru, se admit excepții”.

- „Dvs. credeți că vom putea cere scuze asistenței pentru ținuta noastră sub motiv că mergem pe front”?

- „Nu, așa...”

Eu nu vreau să merg de teamă că voi pierde trenul, Lt. C... susține să mergem. Pe el nu-l lasă Vanda - fata cu părul blond, ca grâul copt în toiul verii. Dr. Slt. F... nu știe ce să facă. Ar vrea să asiste la serbare, dar nici trenul nu vrea să-l piardă.

Discutând în contradictoriu, pe străzi dosnice, necunoscute, ajungem la intrarea clădirii în care va fi teatru.

Furate de un val de cunoștințe, cele două dudui dispar în sală.

Vanda reușește însă să mai facă un semn cu mâna Lt. C...

Ce o fi vrut să spuie?

Învițatie? Rămas bun? Promisiune?

Rămași singuri, ne uităm zâmbind la ținuta noastră.

Toți trei cu capele, cu haine de trupă și mantăi fără grade.

Lt. C... are cisme de cauciuc, pline de noroiu. Ale noastre sunt de bizon, mari, cu ținte și potcoave.

Pașii noștri pe caldarâm, au șgomot caracteristic.

Până în cele din urmă cedăm insistențelor Lt. C... și ne hotărâm să mergem.

Intrați în hol, la casa de bilete, asistența rămasă însă pe săli se uită curioasă la noi.

Ne simțim stingheri.

Vanda, care vorbise până atunci cu un ofițer în mare ținută, se îndreaptă bucuroasă spre noi.

- „Nu mergeți înăuntru”? întrebă, oprindu-se în fața noastră.

- „N-am luat încă bilete”.
- „De ce”?
- „Nu mai sunt locuri”.
- „Uită, vorbești cu Dl. Căpitan...” și ne arată un căpitan care se agită la intrare la casă, în încăperile din dosul scenei.
- „Du-te tu, Nicule”, spune Lt. C...
- „De ce eu și nu Dvs.”
- „Ai mai multă îndrăzneală”.
- „Adică sunt obraznic”.
- „Nu...”.

Domnului Căpitan, care mă ascultă cu atenție, îi spun că suntem în drum spre front și vrem să asistăm la serbare.

Dsa ne promite niște scaune, pe care nu le primim nici până serbarea se sfârșește.

Când în sală încep să se stingă luminile, intrăm și noi.

Ocupăm un loc - în picioare - în fundul sălii, lângă sobă. Acolo unde nimeni nu se va uita la noi, decât cel mult negustorașii din jur. Revista e plăcută. Are câteva numere contractive. În special îmi place dansatoarea blondă (dansul și femeia).

După ce se termină serbarea, conducem pe Vanda. Mai bine zis o conduce Lt. C... căci noi... Dr. Slt. F... și cu mine - rămânem mai în urmă.

În fața casei, Dr. și cu mine ne luăm rămas bun. Lt. C... rămâne cu ea.

Aproape de primul pod, ne ajunge. Până la urmă s-a ales cu adresa fetei și o strângere de mână.

Când mai avem câteva sute de metri, ultimele vagoane ale unui tren militar, trec prin fața clădirii birourilor.

Pare să fie al nostru.

Rămași de garnitură.

Urâtă perspectivă.

Când ne dăm seama că vagoanele noastre stau cuminiți, acolo unde le lăsasem, tot fără locomotivă, ne vine să chiuim de bucurie.

Întinși în pat, porniți pe somn, facem mult haz de cele întâmplare în târg.

Aurică și cu Lt. C... au cunoscut două dudu, cărora le-au făcut vizită.

Au spus că vin de pe front. Fetele i-au servit cu dulceață, prăjituri, muzică la patefon... Poate sperau.

Dar erau atât de urâte, încât lor li s-au oprit prăjiturile în gât și muzica sună a înmormântare.

Cel mai mare haz face Nea Nicu.

Noi am adormit într-un târziu.

Partida celor patru a rămas încă la posturi.

A doua zi mergem iar la târg.

Eu plec cu Dl. Cpt. I... și cu Cornel.

Facem o minunată plimbare.

În oraș vrem să vizităm catredala, dar e închisă.

Ne mulțumim cu aspectul ei exterior, care e destul de interesant.

Cofetăriile sunt zăvorâte. Au program numai după amiazi.

Întorși la tren, mai stăm până la ora 14, când în fine pornim.

Oraștie, târgul cu vieață la ore fixe, rămâne în urmă, plin de noroiu și mărunte distracții.

Doar turla catedralei, semeț svârlită spre cer ne zâmbește până departe.

Ilia

A doua zi ne trezim în Ilia.

Plouă. O ploaie mărunță, rece, monotonă.

Între noi și gară, un lac respectabil ne întreabă cum îl vom trece.

Ofițerul de serviciu anunță că s-ar putea să stăm aici 2-3 zile.

În gările ce urmează până la Arad, doar o singură linie mai e liberă.

Aradul e plin de garnituri care-și așteaptă rândul. Trebuie să plece ele întâi și după asta noi. Neplăcută situație.

Vestea se răspândește ca fulgerul.

Dl.Colonel primește același răspuns, când merge să întrebe.

Dar alimentele pentru trupă sunt pe sfârșite. Pâine mai avem doar pentru o zi. Uleiul s-a terminat.

Ce ne facem?

Prin apropiere nu este nici un centru care să distribuie alimente pentru trupele în trecere spre front. E unul la Arad. Dar până acolo e distanță. Unul câte unul vin Cdt. de unități, la Dl. Colonel, să-l întrebe ce trebuie să facă.

După ce se cercetează toate posibilitățile, se ajunge la soluția procurării de mălai pentru mămăligă, precum și ceva ulei sau grăsime, din sat. Comandanții vor da bani de la ei și la întâlnirea cu Serv. Aprovizionării li se vor restitui.

Și imediat pornesc Plot. Major, cu oamenii necesari după făină, ulei, șuncă.

Pe noi, perspectiva asta ne plictisește.

Să stai trei zile într-o gară mică, uitată de Dumnezeu, înseamnă curat ghinion.

Dar ce poți face?

Puși în fața inevitabilului, suntem siliți să ne resemnăm.

Ploaia cade într-una, dezolantă, descurajantă, plictisitoare.

Dinspre munți suflă un vânt care nu prevestește nimic plăcut.

Cât timp fac ostașii curățenie în vagon, eu mă plimb, însoțit de Cornel prin gară, pe peron, prin ploaie.

În dosul gării găsim o fereastră deschisă, de unde o femeie între două vârste, vinde fructe, pâine, salam, tutun.

Din toate bunătățile nu ne tentează decât merele, mici și roșii.

Ce contează că sunt scumpe? Bune să fie.

Dl. Colonel care nu se prea încredea în reușita soluției „Procurare de mălai, ulei și șuncă” din sat, pentru a nu fi puși în situația de a nu avea ce da ostașilor să mănânce, s-a dus - fără să ne spună nouă - la Șeful gării, ca să ceară delegatul M. St. Major pe lângă C.F.R. la Arad telefonic, să ne programeze „Fulger” expunându-i situația în care ne găseam.

Delegatul i-a promis că în cel mult o jumătate de oră vom pleca.

Noi încă ne mai plimbăm prin fața gării, când iese Dsa de la telefon. Cei mai mulți însă stau adăpostiți sub strașină.

- „Unde sunt Comandanții de unități?” întrebă Dsa căutându-i cu ochii.

- „Aici, Dle Colonel” răspund ei apropiindu-se.

- „Au plecat Majorii după grăunțe, ulei și șuncă?”

- „Da”.

- „Trimiteți imediat să-i cheme înapoi, în câteva minute vom pleca”.

- „Cum așa”? , întrebăm noi nedumeriți.

- „Am fost programați „Fulger” în urma cererii mele”.

Abia au avut timp să se întoarcă delegații și trenul s-a și pus în mișcare.

Stând comod, unii în pat, alții pe bănci, privind ploaia care se prelinge pe ferestre, ascultăm povestea programării „Fulger”.

Pentru noi a fost însă cu discuții, documentări, ceartă...

Întra-devăr acum pornim.

Trenul înghite spații.

Prin fața noastră fantomatic cantoane la răscruce de drumuri, poduri peste ape, pâlcuri de păduri...

În stații abia mai oprim.

Doar în Radna - unde ajungem când întunericul se ceartă cu lumina, stăm ceva mai mult.

Ploaia continuă să cadă nemiloasă, bogată, pătrunzătoare.

Afară e frig și bate vântul.

În vagon e cald.

Focul arde.

E o atmosferă plăcută de cameră înainte de culcare.

Un lt. de la Centrul de Îndrumare din gară, ne anunță că a primit ordin să ne comunice că nu vom mai debarca la Szajol, pe Tisa ci la Cegled.

Cegled... Cegled... Cegled.

Toți ne cercetăm memoria să vedem dacă am mai auzit cândva acest nume.

Ce pasăre măiastră, sau animal preistoric o fi?

- „Cegled e un oraș pe linia Szolnok-Budapesta” ne lămurește Tonny care a mai vizitat Ungaria când avea 15 ani.

- „Ia cercetează harta... ” îmi spune Dl. Colonel.

Din planșeta de campanie scot harta 1:500.000 pe care avem tot drumul de la Păulești la Szolnok.

Căutând pe calea ferată Szolnok-Budapesta, găsesc cam la jumătate distanță Cegled.

- „L-am găsit Dle Colonel. Uitați-l”.

Eu îi întind harta marcând cu degetul orașul căutat.

- „Cât mai e până la front”?

- „Adică până la Budapesta”?

- „Da”.

- „Șasezeci km. în linie dreaptă” răspund eu, după ce măsoar cu curbi-metrul.

Și în seara asta ca nici odată am vorbit de front, de iarnă, care vine și ne-am rugat să se încheie mai repede pace.

Trecem granița

Când am plecat din Radna, nu știe nimeni.

Ne-am trezit cu toții, dimineața poposiți în Arad.

Dl. Colonel, care s-a trezit înaintea noastră, ne scoală pe toți, să plecăm după aprovizionări.

Aici e Centrul de Îndrumare 17, care distribuie alimente, pentru trupă în trecere spre front.

Afară e încă întuneric.

Gara abia se distinge, peste mai multe rânduri de vagoane, încărcate, ca o matahală neagră.

Între linii, noroiul, apa și gunoiul, s-au înfrățit în obrasnică conviețuire.

Eu plec cu Aurică spre Biroul de Mișcare și Telegraf. El trebuie să afle cât vom sta în Arad și eu să-l anunț pe Tonny că am sosit și trebuie să vină la tren.

Orbecăim cam mult prin întuneric, printre vagoane, prin clădiri dărâmate, prin noroiu și apă, peste linii, până când reușim s'ajungem la destinație, după ce întrebăm de 2-3 arătări cu licurici de lumină în mâini.

Aurică află că vom sta cca. o oră și jumătate.

De la telefonul gării cu orașul, reușesc să obțin casa lui Tonny.

Îmi răspunde tatăl său.

- „Casa Tonny”?

- ...

- „Aici Slt. Nicu din Reg.... Artilerie”.

- ...
- „Aș dori să vorbesc cu Serg. Major T.R. Tonny”!
- ...
- „Aștept”.
-
- „Tonny”?
- ...
- „Am sosit”.
- ...
- „Se spune că vom sta o oră și jumătate”.
- ...
- „Bine, vino. Suntem pe linia a treia”.
- ...
- „La revedere”.

Întors în vagon, Dl. Colonel mă trimite să caut Centrul de Îndrumare nr. 17.

De data asta pornesc însoțit de Cornel.

E tot întuneric.

În gară ne pierdem printre dărâmături.

Îndrumați de un ostaș, pe care l-am găsit rătăcind pe aici, pornim pe o stradă asfaltată, dăm de niște indicatoare ale C.7, dar ele ne duc spre un loc viran, plin de deșeuri și mai departe la o clădire în întregime ocupată de trupe sovietice.

După vreo oră de cercetări, pe străzi bombardate, întrebând din om în om, ne întoarcem.

Când ajungem la tren găsim pe Lt. G... și pe Nea Nicu împărțind pâinea și salamul pe care-l luase.

După ce se termină operația împărțirii, pentru un nou transport sunt trimis și eu cu Lt. G...

Începuse să se lumineze.

Centrul e la doi pași de gară. Îi zice Centrul 17 Aprovizionare și noi căutasem Centrul 17 Îndrumare.

Cât umblă Lt. G... după salam și șuncă, eu primesc pâinea.

Cu căruțele centrului o ducem la gară, unde o distribuim pe Baterii.

Între timp s-a luminat complet.

De după niște clădiri bombardate apare și soarele. E palid, fără viață. Mai mult lumină decât căldură. Soare de decembrie.

Tonny a venit, aducând cu el un arsenal de mărunțișuri, după cum am cerut fiecare: colonie, pudră, săpun, pastă, lame etc etc.

Din Arad plecăm în jur de orele 10.

Până la Curtici facem o partidă de 5 lei cu Lt. C..., Slt. R... și cu Dl. Cpt. I.

În Curtici stăm cam o jumătate de oră.

Aproape toți ofițerii coboară.

Unii se plimbă prin fața clădirii gării, destul de mare și frumoasă.

Lt. C... face poze cu Dl. Colonel și un mic grup. Sunt nelipsiți Nea Nicu și Lt. G... tovarășii noștrilor în 4.

Nea Mitică scrie de zor o carte poștală (Aleia mici). E fetița Dsale. Un copil de 12-13 ani foarte drăguț.

Aurică trimite salutări, de pe graniță, viitoarei sale jumătăți.

Eu...? Nu fac nimic.

Stau pe bancă, din care Slt. R... își face pat noaptea, și privesc gara, ofițerii care se plimbă, ostașii care aduc apă pentru cai.

Mă impresionează curățenia peronului acestei gări de graniță.

Nu ca la Arad.

După ce se pune trenul în mișcare, stăm cu toții la fereastră.

Cine știe când și câți dintre noi, îi vom mai vedea la întoarcere.

E 12 Decembrie... O zi frumoasă. Cu soare strălucitor. Nu adie nici o boare de vânt. Nu se mișcă nici o ramură din copacii ce defilează în fața ferestrelor noastre.

Pare că trecem prin țara neființei.

Stâlpii albi, care marchează granița, îi distingem greu, căci se pierd în coceni, în stuf, în bălării.

La ora 12,59 intrăm în Ungaria.

Cu toții ne închinăm și rugăm, pe cel care ține în mână destinele noastre, să ne ajute să trecem și înapoi.

Prima gară dincolo e Lokoshaza.

Am privit-o atenți.

Nimic deosebit.

O gară ca multe altele din Bărăgan, de pe Valea Prahovei, sau din Moldova.

Doar zidurile sunt ciuruite de gloanțe și împrejurările presărate cu gropi de obuze.

De aici intrăm în pusta ungară. Faimoasa pustă. Cu ferme frumoase. Grâu până la brâu.... și femei îndrăcite.

Trenul aleargă acum pe o câmpie întinsă, pe care urmele războiului sunt încă proaspete.

Fermele izolate poartă pecetea distrugerii.

Imposibil să vezi ceva întreg.

Geamuri sparte, acoperișuri distruse, pereți dărâmați, grajduri arse...

Apare în margine de drum, sau la umbra unui pom și câte una sau două cruci, cu lemnul încă neînegrit de ploii, purtând deasupra casca, semn al morții lor pe câmp de bătae...

Pe alocuri se văd și șanțurile în care s-au dus lupte dârze, cu grămada cartușelor trase în față...

Câmpia asta întinsă e presărată, din loc în loc cu lacuri pline de stuf și papură.

Arar apare câte o vietate pe deasupra.

Lanurile de porumb sunt încă netăiate. Au fost culese știuletele și cocenii au rămas pe câmp în bătaia vântului, la dispoziția celor ce vor avea nevoie și nu se vor sfii să taie.

Podurile peste ape au fost în majoritate distruse.

S-au refăcut doar cele necesare purtării războiului.

Din Bekescsaba se urcă în vagonul nostru un funcționar al căilor ferate maghiare, cu soția bolnavă de laringită.

Bekescsaba a fost un târg simpatic. Astăzi e pustiu. Distrus de bombardament. Gara e aproape întregă în picioare. Doar un turn a fost dărâmat și geamurile sparte. Peste tot domnește pustiu. Desorganizarea. Altfel n-ar fi gara urâtă.

În fața ei o porcărie a nu știu cărui conte, sistematic amenajată. Mai numără încă nu știu câte sute de porci.

Până la Mezotur, unde coboară musafirii noștri, Dr. Slt. F... face o vizită Dnei, ajungând la concluzia că boala ce o supără atât de mult, nu se poate vindeca decât prin operație.

Prin Tonny traducătorul nostru, i se explică acest lucru soțului, care până la urmă recunoaște că nu se poate face acest lucru, deoarece în Bekescsaba și Mezotur nu sunt specialiști.

Atunci i se dau adresele câtorva doctori buni din Arad, care ar putea să facă foarte ușor operația.

La răspunsul său că îi va fi imposibil să meargă la Arad, deoarece nu poate căpăta permisiunea de a trece în România și chiar dacă ar căpăta-o nu va avea cu ce plăti doctorii, căci n-are bani românești și cu... vădită jenă spune... nu mai are nici pengó, căci deși face serviciu, ca și mai înainte, la căile ferate, nu sunt încă plățiți.

La cheta care se face, pentru a-i înlesni venirea în țară, la un doctor, fiecare dăm câte una sau două mii lei.

Când coboară la Mezotur, este aproape miezul nopții și nu știe cum să ne mai mulțumească.

Fiind târziu ne culcăm - prezența Dnei nu ne permisesese să ne întindem, ca de obicei în pat să adormim repede.

Podul de pe Tisa

Podul de pe Tisa e complet distrus.

Inamicul în retragere a minat bazele fiecărui pilon și i-a aruncat în aer.

Pe unii explozia i-a distrus, pe alții doar i-a mutilat.

În apă zac bare de fier îndoite, rupte sau găurite, bucăți masive de beton armat, atârând încă de capetele pilonilor nesfârâmați complet, sau de traversele rămase suspendate în aer.

Părțile podului propriu zis, planșeul - rupt la fiecare pilon atârând cu un capăt în apă și cu altul face echilibristică de resturile pilonilor în partea în care n-a fost complet desmembrată.

Podul acesta peste Tisa, construcție măiastră din ciment și fier, rezultat al unei tehnici înaintate, produs al civilizației și culturii cu care secolul nostru ar trebui să se mândrească; roadele muncii acerbe, a unui însemnat număr de ingineri, specialiști sau sumpli salahori, podul - acest mijloc de legătură permanent, sigur și gratuit între malurile unui râu, ce și-a lăbărat albia - plânge acum vremea bună, când pe deasupra

lui fulgerau expresele București-Budapesta, Viena, Paris, în tăcănit adormitor, simple trenuri de marfă.

În el nu mai e nimic bun.

Totul ar trebui zvârlit în aer.

Și pe locul unde a fost el, să se ridice un alt pod.

Dar construirea lui cere materiale, timp și bani.

Toate lipsesc.

Până să reapară podul din ciment și fier peste Tisa, ca pasărea Phonix din propria ei cenușă, s-a construit alături, fratele său mai bătrân, ca vârstă, dar fără pretenții de viață lungă și tehnică înaintată, podul de lemn.

Așa cum este el micuț, modest și cam nesigur, servește nevoilor de aprovizionare ale frontului cu hrană, muniții, materiale și oameni.

Pe podul acesta de lemn trece și garnitura noastră. Trecem odată cu apariția soarelui, atent, încet, domol. Podul scârțâie din închieturi.

De desupt apa Tisei curge leneș la vale.

Noi privim bârnele care zbârnee sub greutatea vagoanelor noastre, tremură dar nu cedează.

Ar trebui să ridicăm un imn de slavă secolului nostru care ne-a arătat că pot fi construite și lucruri mari, frumoase, solide, dar ne silește să apelăm tot la ce a fost odinioară.

Cegled

Pornind mai departe prin pusta Ungariei, ajungem către seară în Abony. Aici era armata.

Acum un Plot. Maj., ce a rămas la Centrul de Îndrumare, ne spune că Armata e la Nagykata, iar la Cegled e un locotenent ce va putea să ne dea orice lămuriri vrem.

Pe întuneric pornim mai departe.

Încă nu suntem culcați când ajungem în Cegled.

Cegled?

Sfârșitul călătoriei noastre cu trenul...

Debarcarea...

Frontul....

Cegled...

Oraș situat pe linia Szolnok-Budapesta.

La jumătate distanță...

Parfum de pustă'n prag de iarnă.

Sonorități barbare de orchestră de țigani...

Cegled...

Miros de praf de pușcă...

Bubuit de tun...

Sgomot de avion'noapte...

Și spurgeri de obuze...

Cegled...

Oraș nevinovat...

Nume predestinat...

Gară care va fi un punct crucial în viața noastră viitoare...

Cegled...

Cegled...

Dl Colonel coboară cu Tonny și cu Lt. G... (unul traducător în ungurește și altul în rusește) și se duc în gară.

După vreo jumătate de oră de așteptare, se întorc.

- „Culcați-vă băieți” ne spune Dl. Colonel imediat ce urcă în vagon.

- „Nu glumiți Dle Colonel” întrebăm noi, căci ne temusem că vom fi siliți să debarcăm în toiul nopții.

- „Cum să glumesc frate. Comandantul militar al gării ne-a permis să rămânem până mâine în vagoane, când în zori, va trebui să pornim debarcarea. Chiar acum ne va duce pe o linie de garaj în afara stației”.

Într-adevăr trenul se mișcă câteva minute, trecem peste ace și până la urmă poposim în întuneric, undeva pe câmp.

Gara a rămas pierdută-n noapte.

În jurul nostru e liniște.

Apoi, fiecare ne culcăm, căci mâine ne vom scula de vreme, să facem debarcarea.

Ultima noapte în „vatra luminoasă”.

Câte nostalgii nu va trezi acest nume, după ani de zile, pentru cei care vreme de două săptămâni i-am fost tovarăși nedespărțiți?

„Vatra luminoasă”.

Cu toate că Dl. Colonel ne fixase categoric ora 5,45 pentru deșteptare, la ora 8 dormim încă toți.

Când se trezește primul și dă alarma, sărim cu toții din paturi, ne îmbrăcăm în fugă, dăm ordine soldaților să desfacă paturile, să strângă bagajele și apoi dispărem spre gară.

Până vine Dl. Colonel, 14 vagoane sunt trase la rampă și operația debarcării începută.

Facem manevra vagoanelor cu brațele, căci rampa e mică, abia încap 2 vagoane și gara are pentru această operație o locomotivă de pe vremea lui Stephenson, care scuipă scânteii și fum pe coș, aleargă de pe o linie pe alta și nu face mare lucru.

Pe rampă se află și un depozit de resturi de avioane. Printre feroteni se văd bucăți din îmbrăcămintea celor care le-au pilotat cândva, cu pete de sânge.

Era în toiul debarcarea când apare Dl. Cpt. S.... de la Divizia noastră, care ne arată pe o hartă, că zona de staționare pentru Regiment e fixată în satul Tapioszele. Tot acolo se află și cartierul Diviziei.

Imediat pleacă Locot. C... și Locot. G... la recunoașterea cantonamentului. Aurică, Dr. Slt. F..., Tonny și cu mine pornim la întâmplare, prin gară spre târg.

Gara a fost cândva frumoasă.

Acum e pustie...

Bombardată...

Geamurile sunt sparte...

O aripă complet distrusă...

Planșeul de deasupra peronului stă să cadă.

Peste tot dărâmături, moloz, fiare îndoite.

Paragina și ruina încep să-și întindă a tot stăpânirea...

De la gară plecăm spre târg.

O alee frumoasă, pietruită cu piatră cubică, străjuită de două rânduri de pomi, duce spre centru. Atât a mai rămas din partea asta a orașului.

Casele sunt toate deteriorate de bombardament. Nu stă nici una cu fruntea sus. Ba și pe stradă din loc în loc sunt gropi de obuze.

Până în centru trecem pe lângă liceul real, ca prin minune rămas intact, doar cu geamurile distruse, pe lângă Muzeul și Biblioteca

Kossuth, pe care am vrea să-l vizităm, ca să vedem ce a mai rămas din el, dar e închis, pe lângă statuia eroilor din 1914-1918.

În centru e un mic parc, transformat în cimitir pentru eroii patriei sovietice, care au căzut în luptele pentru acest oraș, înconjurat de câteva biserici frumoase.

Și orașul a fost frumos cândva.

În vremuri de pace.

Azi e distrus în mare parte.

Lipsit de viață.

Pustiu.

Vitrinele sunt goale.

Restaurantele închise.

Populația merge grăbită pe străzi, sfioase, temătoare.

Și toți sunt îmbrăcați modest.

Majoritatea femeilor în doliu.

Fete nu prea se văd. (Probabil stau ascunse).

Toți caută, aleargă, cercetează și până la urmă se întorc, istoviți cu o bucată de pâine și ceva zarzavat.

În ziua în care au găsit și atât, se pot socoti fericiți.

După ce facem o plimbare pe fostul corso, astăzi lipsit de orice atracție, deși e o zi caldută, cu soare zâmbitor, ne întoarcem la gară.

Debarcarea se apropie de sfârșit. Au fost trase la rampă și celelalte vagoane și ostașii lucrează de zor, sub supravegherea șefilor. De fapt stăm cu toții pe rampă și dăm sfaturi, iar la nevoie punem mâna să ajutăm.

Munca nu degradează.

Popota rămasă în vagon ne servește o masă frugală, după care debarcă și ea.

Domnul Colonel lasă comanda Dlui Căpitan I... apoi pleacă cu Tonny și Cornel la Tapioszele, pentru a lua legătura cu Comandamentul.

Noi rămânem să terminăm debarcarea, după care ne vom încolona și vom pleca.

Către ora 15, când totul este gata, cu aprobarea Dlui Cpt. I... plec înainte călare cu Aurică.

La ieșirea din oraș, o Baterie A.A. sfidează cerul. Tunurile stau gata de tragere. Servanții cuprinși de dor de casă, au încins o horă mare cât câmpul, la sunet duios de fluer.

Ne oprim o clipă să privim.

Cine știe ce flăcău își plânge iubirea'n creier de munte, când a plecat la oaste.

Câte nostalgii nu trezește în sufletul nostru această horă milenară.

Înduioșați de soarta lor ș'a noastră, pornim mai departe.

Șoseaua, pietruită doar la mijloc, trece printre ferme, risipite la întâmplare pe câmp, printre grupuri de pomi, case izolate...

Din loc în loc dăm de șanțuri anticar, locașe de tragere, cai morți, armament distrus.

La umbra unui plop două cruci, cu casca olandeză deasupra, sfidează timpul.

Acolo, pe margine de drum, la umbra plopului falnic, doi ostași români își dorm somnul de veci.

Poate au fost prieteni în viață.

Și acum când nu mai sunt, crucile lor tănuiesc în liniște, povestind trecătorilor, care vor să le asculte, povestea prieteniei lor, și a morții lor eroice.

Pe mormântul lor nu plânge nimeni.

Doar vântul, în nopți de toamnă târzie, va suspina, trecând pe deasupra lor și ploaia va uda țărâna ce-i acoperă.

La încrucișări de drumuri, unde nu sunt indicatoare, o discuție interesantă se desfășoară între noi și localnici, care eventual trec pe acolo.

- „Tapioszele” ... spunem noi gravi.

Și răspunsul e o avalanșă de vorbe din care nu înțelegem nimic.

Ne uităm unul la altul și zâmbim.

... kilometri? încercăm să arătăm noi prin semne.

Dându-și acum probabil seama că nu le cunoaștem limba, vorbesc mai puțin.

Ne răspund totuși însoțind însă vorbele cu semne.

Când vrem să aflăm care e drumul, care duce la sat, îi pronunțăm numele și arătăm o direcție. Dacă ni se răspunde „igen” facem semne de mulțumire și pornim mai departe.

Pe drum ades ne întâlnim cu mașini românești sau sovietice.

Atunci ferim mult din calea lor, căci roțile din margine împrășcă cu noroiu până departe.

Mergem tot drumul la pas.

Șeile noastre sunt cu dealuri și văi, care nu permit trapul decât în cazuri de forță majoră.

Abia când începuse a se înnopta și o placardă anunță 8 km până la sat, am făcut cu toate eforturile ce ne erau impuse - un tip de trap.

Plimbarea a fost minunată.

În sat intrăm în jur de 7 seara.

Un polițist localnic ne duce la Comandament. În poartă așteaptă trăsura Regimentului. Lăsăm caii la birjar și noi intrăm. Pe drum ne întâlnim cu Tonny și pe săli cu Cornel.

Eu intru în Bir. 3 unde găsesc pe Dl. Colonel și-i raportez situația Regimentului.

Plecăm apoi cu Tonny și Cornel să ne arate unde ne-au cartiruit.

Eu stau cu Cornel, la doi bătrâni simpatici, care ne primesc cu foarte multă bucurie.

Au avut atelier de fotografiat, dar nu le-au mai rămas decât inscripția și câteva becuri sparte.

Moșul a lucrat mulți ani la mine de cărbuni, la noi în țară. Vorbea bine românește dar a uitat.

După ce trecem și pe la Aurică și Tonny ne întoarcem la Comandament. Luăm pe Dl. Colonel și plecăm către capătul satului, unde va locui Dsa.

Părăsim șoseaua principală pietruită și o luăm pe o uliță laterală.

E întuneric beznă.

Nu se vede nimic.

Drumul este plin de noroiu.

Din loc în loc trebuie să trecem peste gropi de obuz.

Caii trag din greu.

Până la urmă intrăm cu trăsura în noroiu până la butuci. Când să o scoatem, i se rupe ceva din fierăria dedesupt și nu se mai poate întoarce. Cu mare greutate reușim s-o băgăm în curte. Pe Dl. Colonel îl lăsăm cu Adjutantul și noi ne întoarcem.

Se făcuse târziu.

Până la Comandament am frământat destul noroiu.

Ne-am întors ca să luăm de la șoferul turismului Dlui Colonel o pâine. (El a rămas aici, căci n-ar fi putut intra cu mașina prin mocirla ulițelor laterale).

Popota e la coloană și n-are ce să ne dea să mâncăm.

Și totuși ne e foame.

De cumpărat ceva nici gând.

Nici bani n-aveam.

Suntem siliți să ne mulțumim cu o pâine luată de la șofer, pe care o împărțim în trei.

Ce contează că abia putem să o tăiem și că miroase a ulei. E totuși pâine. Și o mâncăm cu poftă.

Atunci când nu voia un colț mai arțagos - să cedeze, îl muiem în apă.

Poate dacă am fi avut un meniu copios, n-am fi fost atât de mulțumiți cum am fost după ce am terminat acest colț de pâine tare și rece.

Tapioszele

Un sat destul de mare și frumos, așezat pe pârâul Tapio.

În regiunea asta toate casele sunt Tapio.

Parcă prin fiecare ar trece un pârâu cu acest nume.

Aici am stat o săptămână.

Diviziei nu-i convenea însă ca noi să stăm în același sat cu ei. Voiau să-și aducă un Batalion de Infanterie, iar pe noi să ne mute în Tapioszentmarton.

În urma insistențelor lor, Armate, ne-a dat ordin de a recunoaște noua zonă de cantonare, după care să ne mutăm.

În două zile consecutive am mers să văd posibilitățile de cantonare.

Prima dată am găsit Eșalonul doi al Comandamentului C... A..., care m-a trimis înapoi, spunând că nu-mi admite să fac cartiruirea, până nu se va prezenta cineva de la Divizie la Comandament, deoarece noi urma să intrăm operativ sub ordinele lor.

A doua zi m-am dus cu Dl. Cpt. D... de la Divizie, împuternicit cu un ordin de la Armată.

De data asta i-am găsit gata de plecare.

Așa că satul a rămas numai cu personalul unei Escadrile de Recunoaștere și cu câșiva ostași sovietici.

Întors la Tapioszele iau pe Cornel și Aurică și ne ducem, după prânz și facem cartiruirea.

Operația nu e grea.

În castelul Kubinyi, acolo unde a fost Eșalonul II al C.A., va fi Comandamentul. Camera Sub Șefului de Stat Major de la C.A., o va lua Dl. Colonel, iar pentru noi găsim două case părăsite, cu mobila intactă în care ne vom putea aranja cu toții.

Proiectăm chiar cu Locot. C... Aurică, Tonny, Cornel și cu mine să stăm la un loc, convinși că ne vom aranja destul de bine.

Dar soarta a vrut altfel.

Când am venit să ocupăm aceste case, ele erau pline cu bolnavii unui spital de campanie sovietic.

Ghinion.

În Tapioszele petrecem clipe frumoase.

Popota, instalată în casa unui Notar bogat e primitoare și destul de bine alimentată.

În fiecare seară Tonny ne cântă întregu-i repertoriu la pianul din sufragerie.

După ce mâncăm, plecăm cu trăsura Dlui Colonel, până spre casă.

Stăm cu toții cam în jurul Comandamentului.

Dar în loc să mergem acasă, ne ducem în vizită la Aurică și Tonny, unde e o fostă funcționară brunetă, destul de drăguță, sau la Locot. C..., unde sunt trei: mama, sora și fiica.

Până la urmă se limpezesc apele.

Mama a pus monopol pe Lt. C...

Sora, Marika o blondă pururea veselă, preferă pe Tonny, dar până la urmă renunță în favoarea....

Eu..., mă joc cu codițele lui Lizi, care n-are decât 16 ani.

Un copil.

Elevă la liceu în clasa a VI-a.

Toată ziua face treabă și când are un moment de răgaz citește.

Ceialalți?

Ne însoțesc și se distrează alături de noi.

Într-una din zile Lt. G... și Vet. Slt. A... s-au dus la Tapiogyorgye să primească niște cai de la un Reg. De Inf., cu care se contopește unul din Divizia noastră.

S'au întors pe înserate.

Au plecat doi cu o căruță.

Ș'au venit patru.

Ei doi și ele două.

(Asta afară de caii care urma să sosească).

Joli și cu Ica!

Două trene ale Regimentului în desființare!

Două fete plecate de câteva luni de acasă, de pe undeva din Seghedin, Oroshaza sau Gadoros.

Dar cine știe de unde sunt?

Poate nici ele nu știu.

Stau două nopți anândouă la Vet. Slt. A... și dorm în patul lui, iar el se chinuie pe o canapea, apoi se mută la Nea Nicu.

(Mai târziu Joli va rămânea cu el, iar Ica va găsi un alt stăpân).

Aici nu facem mare lucru.

Ne aranjăm pentru iarnă și așteptăm celelalte eșaloane.

Unitățile se întrec care să dea masă mai bună la ostași.

Nea Mitică lasă grijile lumești altora și el pleacă în căutare de mărci poștale.

E filatelist.

Gurile rele spun că va deveni în curând milionar.

L-am văzut și eu într'o zi chinuindu-se cu niște plicuri.

Până la urmă a reușit să facă achiziții frumoase.

Când încerca să ni le arate și să le spuie valoarea, glumeam.

Cel mai mare haz îl făceau Locot. G... și cu Nea Nicu.

Tot timpul se tachinau.

Slt. R... ne vizitează cam rar, de când din casa în care locuiește el - la groparul satului - a dispărut un porc. De fapt e și bolnav săracul și e oprit să bea.

Ce rău e Slt. Dr. F...

De ce l-o fi oprit să bea?

Aurică și Cornel sunt fără ocupații.

Decând și-a instalat telefoanele, Cornel e pururea pe fir, iar Aurică s'a transformat în copist (se fac notările ofițerilor).

Nea Nicu și Locot. G... au trimis la crama de la Cegled, să le aducă vin.

Au pengo și plătesc cinstit.

Vinul...

Eterna poveste.

Prieteni și la bucurie și la necaz.

Amicii noștrii îl respectă și el îi cinstește.

Vin alb transparent... sau vin chihlimbariu...

Tot una e...

Vin să fie...

Tonny muncește cel mai mult.

Dintre noi toți, el singur știe ungurește și trebuie să traducă pentru toți.

Domnul Colonel nu pleacă nicăieri fără el.

Plăcută corvoadă.

De la vizitele noastre e nelipsit!

Fără el nu ne putem înțelege.

Într'o seară stând de vorbă cu gazdele Locot. C... s'au auzit sgomote de avion și sunete de explozii.

- „Bombazzak Szolnokot” a spus Lizi și a ieșit afară.

Ne-am dus și noi.

Era o noapte frumoasă.

Luna dispăruse după un nor.

Doar stelele sclipesc în întunericul ce ne înconjoară.

Undeva departe s'auzeau sgomote de bombardament.

Stăm lângă Lizi, cu ochii spre Szolnok și cu mâinile îi mângâiam părul.

Când am încercat să cobor peste umeri, pe piept... m'am întâlnit cu alte mâini.

Imprudential...

Surprinse însă s'au retras.

Lt. C... s'a dus la mama fetei.

Iar Aurică... nu știu.

Am rămas singur.

În seara asta am învins. Dintre toți, eu am fost alesul copilei de 16 ani.

Mare noroc.

Ordinul de deplasare la Topioszentmarton a venit către prânz.

După ce l-am dat și noi pe al nostru și am luat toate măsurile necesare, proiectez cu Cornel o mică petrecere la noi acasă.

Stăm la o femeie bătrână, care are fiica la Budapesta, după care plânge mereu.

Pe noi ne socotește fii ei. Cine știe ce nostalgii îi trezește vederea noastră.

Toată după amiaza o pierdem după aranjamente.

Prin Tonny aranjăm să ne frigă garda niște păsări și să ne facă prăjituri. Pentru asta sacrificăm mai bine de jumătate din zahărul pe care-l avem.

Cu Nea Mitică vorbim pentru vin. El e șef popotar și chelner totodată.

Bucătarul ne face clătite.

Ordonanțele colindă satul după lăutari.

La 18 merg cu Tonny și invităm oficial gazdele Locot. G...

De petrecerea asta nu știe nimeni...

Pentru asta suntem nervoși când seara la masă vedem că încep discuții interminabile.

Toți cred că avem întâlnire.

De la popotă plecăm în două serii.

Cu primul transport merge Dl. Colonel, Adjutantul, Aurică, Tonny și Cornel.

În poarta casei Comandamentului unde oprește trăsura, se pune obișnuita întrebare!!

- „Unde mergem”?

- „Dacă n'aveți nimic împotriva, puteți pofti la noi” răspunde Cornel calm.

- „Da ce e la voi? Ce putem vedea?”

- „Gazda”

- „Baba?”

- „Și nepoata ei”

- „Șchioapa?”

- „Da,,

- „M’am lămurit”.

Totuși se îndreaptă cu toții spre locuința noastră (Doar alături gazdele Locot. C...).

Acolo sunt primiți de muzică și de cele trei invitate.

Cu al doilea transport vine Nea Mitică, însoțit de mine, de demigeana de vin, de clătite, de pahare...

La început au fost cu toții rezervați.

Dar vinul le-a descleștat limbile și le-a dat ghieș inimilor.

Orchestra de țigani cântă cum numai ei știu să cânte.

Până la urmă buna dispoziție, veselie, cântecul, pun stăpânire pe toți.

Petrecem ca în vremuri bune.

Parcă n’ar trebui să plecăm spre front în scurt timp.

La masă ne-am așezat după preferințe.

Dl. Colonel în cap, între Marika și sora ei. Alături Tonny și Lt. C... Apoi ceilalți. Și în urmă la coada mesei în față Dl. Colonel, Lizi și cu mine.

După ce se astâmpără puțin foamea, petrecerea devine și mai antrenantă. Se râde, se dansează, se cântă.

Când veselia era în toi, se scoală Lt. C... să ne spună câteva cuvinte.

- „Copiii mei” se adresează Lt. ei și mie „beau în sănătatea voastră”.

- „Astăzi când voi vă logodiți, să-mi permiteți mie,părintele vostru, să vă urez fericire, noroc și sănătate”.

Un ropot de aplauze e răspunsul camarazilor.

- „Ș’acum trebuie să vă sărutați... doar sunteți logodiți”.

Sunt în încurcătură. Nu știu ce să fac. Dl. Colonel se uită la noi și râde. Ceialalți ne îndeamnă. Dar nu pot...

- „Lizi, fata mea” se adresează Locot. C... în românește fetei, „sărută-l tu, căci el e cam timid”.

Toți râd cu hohote.

Când mă întorc spre Lizi, o văd uitându-se la mine nehotărâtă.

Din ochi i se citește dorința.

Atunci o sărut.

Și mama ei n'a zis nimic. Face haz și ea alături de ceilalți de timiditatea noastră și de faptul c'am roșit.

Curioasă mentalitate.

După masă, când toți se îmbracă să plece acasă, apare gazda care până atunci dirijase de la bucătărie serviciul și invită pe Dl. Colonel la un vals.

Sare baba de răsună dușumeaua și Dl. Colonel cu mantaua de piele pe dânsul, dansează și transpiră.

Dansează și Aurică și dansează și Tonny.

Fiecare cu mantăi pe ei și cu o fată în brațe.

Gazda noastră este sufletul...

Până n'a dansat cu toții nu s'a lăsat.

Trece de la unul la altul, din vals în polca, din polca în vals.

Către ziuă a plecat Dl. Colonel și Nea Mitică, cu Aurică...

Am rămas doar noi, cei tineri.

Cornel e cu nepoata gazdei în bucătărie, iar Locot. C... , Tonny și cu mine cu cele trei invitate, în camera în care am petrecut.

Locot. C... cu mama.

Tonny cu Marika.

Eu cu Lizi.

Țiganiii cântă mereu.

Frizerul Regimentului, un tip de bețiv cum rar întâlnești, vrea să ne cânte și el.

- „Știți o romanță, Domnule Locotenent... ceva românesc”.

Și-l ascultăm cântând „Smaranda”, Frumoasa mea cu ochii verzi”, „Îți mai aduci aminte doamnă”.

Ca să le conducem acasă, adică să trecem printre spărtură prin gard, am plecat pe rând.

Întâiu eu cu Lizi.

La câteva minute urmează Tonny cu Marika.

Apoi Locot. C... cu mama.

În casă, mama ne tratează cu pișcoturi și vin.

Cântau cocoșii când Locot... le spune prin Tonny câteva cuvinte de rămas bun.

Le mulțumim pentru clipele frumoase pe care ni le-au oferit.

Ele se întristează... dar ne promit că de Crăciun dacă vom fi tot la Tapioszentmarton, ne vor vizita.

Tapioszentmarton

De dimineață, Serg. Maj, V..., care plecase cu o zi înainte, pentru a face curățenie la birouri și a instala legăturile telefonice, ne trimite un agent, ca să ne comunice că locuințele alese de noi, pentru cantonarea Comenzii Regimentului, au fost ocupate de niște formațiuni sovietice.

După ce se pune coloana în marș, Dl. Colonel, Tonny și cu mine plecăm cu mașina pentru a vedea care e situația.

E o zi friguroasă de iarnă.

Zăpada care a căzut acum câteva zile, abia a reușit să acopere umerii pământului.

Bălțile formate de ploile anterioare, au înghețat.

Dinspre Nord Est suflă un vânt rece, aspru.

E ger uscat.

Chiar și în mașină îi simțim efectul, deși suntem destul de bine îmbrăcați.

Până la noua zonă de cantonare sunt 11 km.

Când inima poruncește această distanță, nu contează.

Va porunci oare cuiva?

Într'adevăr, tocmai casele pe care ne propusesem să le ocupăm, sunt astăzi deja transformate în spitale și pline de răniți.

Comandamentul e ocupat de Grupul Aprovizionare.

După lungi discuții cu Comandamentul Sovietic, ni se lasă liberă o jumătate de sat, în care vom intra noi, Grupul Aprovizionare și Escadrila de Recunoaștere.

Comandamentul îl instalăm în Castelul Kubinyi, de comun acord cu Dl. Căpitan F... de la Grup.

Trupa și caii merg alături în conacul Szentkiralyi.

Mai greu e de găsit locuințe pentru ofițeri.

Umblăm mai bine o jumătate de zi, până să găsim câteva camere acceptabile.

Domnul Colonel stă la o bătrânică pe o stradă lăturalnică. Camera e bună dar trebuie să instalăm soba.

Pentru Nea Mitică găsim o cameră la o Hangya. Are două intrări. Una printr'un magazin obișnuit, cu fel de fel de rafturi goale, mese și tarăbi, încât fără lumină e imposibil să treci. Alta prin bucătărie și camera de dormit în același timp a gazdei, unde e un miros insuportabil. Locot. C... îi găsim o cameră bună, mare, dar până să ajungă la ea trebuie să treacă prin alte 3-5 camere, unde locuiesc vreo trei familii. Până la urmă Nea Mitică își găsește o cameră modestă cu o sobă, monument funerar Indian, și o fată care se îndrăgostește de el.

În locul lui va sta Locot. C...

Noi ceilalți, Aurică, Tonny, Cornel și cu mine vom sta în casa Notarului.

E o clădire modernă, nu prea vastă, unde vom avea tot ce ne trebuie.

Notarul a fugit.

Casa e pustie.

Întrăuntru e o desordine de nedescris.

N'au rămas decât mobilele, câteva tablouri și un pian.

Baia a fost în parte demontată.

Totuși nu știu ce ne face să credem că ne vom simți bine aici.

Toți patru la un loc.

Cu ajutorul unor femei din sat reușim să facem până seara casa de locuit.

Se spală, se curăță, paianjenii care umpluse toate colțurile, se curăță mobilele de praf și resturi de mâncare, se instalează canapele pentru dormit...

Aurică aduce nu știu de unde un recamier foarte drăguț.

Teracotele ard până se încing, de nu mai poți sta lângă ele.

Tot Aurică, inginer, reparator de băi, acum ne instalează baia.

Cu ordonanțele aducem de la Kubinyi un godin pentru sufragerie, iar din vecini o sobă cu plită pentru bucătărie.

Gazda face rost de perne.

Noi avem cearceafuri, pături...

Tonny încearcă dacă pianul e bun și cu mare bucurie aflăm că e în perfectă stare de funcționare.

Toți patru încercăm să ne aranjăm locuința cât mai cu gust.

Vom sta doi câte doi.

Aurică cu Tonny.

Cornel cu mine.

Între camerele noastre, sufrageria care cred că nu ne va face de rușine, e mobilată potrivit tuturor cerințelor unui trai tihnit și comod.

Până la urmă apar nu știu de unde și fețe de masă, covoare pe jos, noptiere...

Când se lasă seara, obosiți de alergătura acestei zile, ne așezăm cu toții în fotolii, la gura sobei și vorbim.

În cameră e un semi-întuneric odihnitor.

Improvizația Aurică, răspândește o lumină slabă.

Soba arde domol, radiind o căldură plăcută.

Cărbunii roșii împrăștie o lumină roșie, pală....

E așa de bine la gura sobii, într'un fotolliu moale...

Parcă n'am fi în țară străină în drum spre front.

Deoarece popota ne-a servit o singură masă în jurul orei 17, înainte de culcare ordonanțele ne servesc un ceai.

Dacă n'ar lipsi sexul slab ne-am crede invitații într'o familie de Moldoveni înstăriți și primitori.

Aici în Tapioszentmarton, în casa notarului refugiat, petrecem trei săptămâni, pe care nu le vom uita nici când.

O viață liniștită, îndestulată, patrialhală.

Când luăm masa în sufrageria castelului Kubinyi, părem o familie adunată în vacanță, din toate colțurile țării.

Orele de serviciu sunt plăcute.

Închipuiți-vă un castel bătrân rămas intact în urma furiei războiului.

Camerele mai păstrează încă atmosfera vieții de familie care a fost cândva.

Nimic nu e schimbat.

Totul e la locul său.

Mobila, covoare, tablouri, statuete...

Într'o cameră portretul gazdei, o femeie tânără și frumoasă, tronează zâmbitoare.

Acuarele reușite, lucrări de perete, încercări în tuș... toate au rămas acolo unde erau și mai înainte.

Doar căminurile vechi de când castelul, ne dau puțin de lucru.

Aici ne petrecem toată ziua lucrând printre relicvele și lucrările care pentru familia Kubinyi înseamnă fiecare o amintire, un fapt, o situație.

Prin fața locuinței noastre trece șoseaua dinspre front spre Cegled.

Pe aici trec mereu căruțe, mașini în goană după aprovizionări.

Doar peste câteva zile e Crăciunul.

Trec coloane românești, coloane sovietice, căruțe sau mașini izolate, ostași pe jos sau călări.

Într'o seară niște civili care aveau în gazdă o familie din Budapesta refugiată, au vrut să o vândă pe trei zeci litri de vin.

Le place vinul Ungurilor...

Vinul și muzica...

Femeile beau cot la cot cu bărbații.

Nici copiii nu-l refuză.

Ca să scape, femeia s'a refugiat la noi.

Eu eram în bae.

(Nu era urâtă, mi-au spus ceilalți mai târziu).

La cererea care să fie primită să petreacă noaptea la noi, în fotoliu, Tonny a refuzat-o categoric.

Din ce cauză nu știu.

S'a dovedit însă mai târziu că a avut dreptate.

Femeia căuta pe cineva care să-i dea haine și mâncare în schimbul trupului ei.

Cu trei zile înainte de Crăciun ne-a inspectat Dl. General Comandant al Diviziei.

E înalt, sever, impunător.

Mai degrabă inspiră teamă decât simpatie.

Noi suntem însă în curs de organizare, așa că nu are prea multe de văzut.

Într'o zi, ducându-se acasă, Locot. C... după masa de prânz, găsește în camera lui pe Ica.

Îi fusesă expediată de Nea Nicu de la Tapiobicske.

El rămăsese cu Joli.

Fata era îmbrăcată cu pijamaua lui, căci își spălase singura rochie - de vară - pe care o avea.

Suflet milos, a primit-o să rămână cu el.

Gestul e mai mult decât omenesc, căci fata e prost îmbrăcată, nu cunoaște pe nimeni și nu găsește nici ce să lucreze ca să-și câștige existența.

Părinții ei sunt departe.

Să se întoarcă la ei nu e posibil deocamdată.

Când ne-am sculat într-o dimineață, pământul era acoperit de un strat gros de zăpadă.

Ninsese toată noaptea.

A nins și în cursul zilei, cu fulgi mari și deși.

Parcă ne vedeam în anii copilăriei, jucându-ne prin zăpadă când ninge.

E așa de frumos să ți se depue un strat gros de fulgi pe umăr...

Crăciun fără zăpadă parcă nu are farmec deplin...

Acum putem să-l așteptăm în liniște.

A nins.

Crăciun în Ungaria

Cu două zile înainte de Crăciun, noi cei patru musafiri din casa notarului, am început să ne pregătim.

Voim să petrecem Sfintele Sărbători cu tot fastul și pe cât posibil să nu simțim că suntem departe de țară, de casă, de părinți...

Cu Aurică colind satul și unitățile care mai sunt cazate în Tapioszentmarton, după făină și drojdie.

Până la urmă găsim făină la o brutărie, contra vin, iar drojdie ne dă Dl. Cpt. F...

Ghiță, ordonanța lui Cornel umblă după ouă.

Tonny aleargă după un mic brad și ornamentele necesare, globuri, beteală, lumânări.

Cornel va procura carne de porc și câteva păsări.

Cu toții alergăm, căutăm, improvizăm, pentru a reuși să oferim camarazilor noștri o seară plăcută.

În ziua de ajun, de dimineață în casa notarului și a familiei din curtea lui, e mare fierbere.

La noi se face curățenie generală.

Mai multe femei adunate din sat, spală, curăță, aranjează...
Câțiva oameni se duc cu ostașii la pădure, să aducă lemne.
Gazda lucrează de zor cu mama ei în bucătărie, la cozonaci,
prăjituri, friptură, sărmăluțe...

Și activitatea asta febrilă durează toată ziua.

După prânz, venim și noi acasă.

Curățenia și aranjamentul s'a terminat.

Toate sobele ard.

Ușile între camere sunt deschise.

E căldură plăcută, înviorătoare.

Mobilele strălucesc de curățenie.

Dușumeaua spălată s'a uscat, rămânând albă ca de spital.

Totul oglindește grijă, curățenie, răspândind în jur un aer de
intimitate, încântare.

Aurică mai are ceva de lucru la Comandament.

Noi ceialalți rămânem acasă după prânz și aranjăm pomul de
Crăciun.

Îl instalăm într'un colț al sufrageriei și-l împodobim cu globuri,
beteală, lumânări, nuci învelite, bucați mici de vată, care trebuie să
imite zăpada.

Mai legăm apoi pachete de țigări, cutii cu petice calde
„Continental” pentru mașina Dlui Colonel, aduse de fratele lui Tonny -
Sandu - băiat foarte simpatic, vesel, glumeț, care va petrece noaptea
Ajunului cu noi.

Pe un scaun alături de pom, așezăm pachetele de cadouri oferite
de Divizia ofițerilor.

Cât am aranjat pomul ne-am simțit copiii de odinioară, care
așteptau cu atâta nerăbdare această seară.

Din timp în timp ne oprim din lucru, ne depărtăm câțiva metri de
pom, îl privim din toate părțile, ca să vedem dacă va ieși ceva frumos,
ne sfătuim între noi unde și cum trebuie puse globurile, lumânările,
beteala...

Fiecare avem câte o idee, vedem, câte o lipsă, un lucru care
trebuie îndreptat.

După de l-am terminat de împodobit, ne-am uitat lung la el - pomul acesta de Crăciun - de pe meleaguri străine, și am fost mulțumiți că am reușit să aranjăm ceva frumos.

Ne-am bucurat întocmai ca micuții, care în vremurile bune de acasă veneau cu teamă în ochii strălucind de bucurie în fața lui Moș Crăciun.

La această sărbătorire vor lua parte toți Ofițerii Regimentului, care sunt sosiți pe zona de concentrare, cât și gazdele Locot. C... de la Tapioszele.

Întâi invitasesm musafirii pentru orele 19, dar deoarece Cornel nu a terminat încă epigramele pe care le face pentru fiecare participant, suntem siliți să amânăm pentru orele 20.

Sunt cu toții adunați la P.C.

Numai gazdele Locot. C... lipsesc.

Am trimis docarul după ele, dar n'au venit încă.

O noapte frumoasă cu lună plină.

Zăpada scârțâie sub picioare.

Ger ascuțit, uscat...

Pe drum trec mereu coloane, căruțe izolate, sau în grup, mașini încărcate, spre front, sau goale spre Cegled.

Nici în noaptea Crăciunului luptătorii nu au o clipă de răgaz.

Cornel, Tonny și cu mine așteptăm în sufragerie.

Totul e pus la punct.

Vorbim despre Crăciunurile de altă dată, petrecute în sânul familiei, când nu se pune problema zilei de mâine.

Din când în când îndreptăm o lumânare în pom, sau rectificăm traseul unui lanț de beteață.

Organizatori, avem oarecum nesiguranța reușitei petrecerei pusă la cale de noi.

Gerul de afară nu ne înspăimântă.

La noi e cald.

E frumos.

E bine.

Ne gândim totuși la cei care sunt obligați să petreacă noaptea Sfântă în prima linie de veghe cu arma în mână și în zori să pornească la atac... sau să reziste la un contra-atac.

La fel vom fi și noi peste puțin timp.

Se va gândi atunci oare cineva de noi?

Când noi vom cutreera zăpezile, ne vom împotrivi vântului și vom ținti să doborâm cât mai multe viați de o dată, cine va tremura pentru noi?

Luna își strecoară razele prin crăpăturile oblonului de camuflaj.

Cu lumina slabă pe care o filtrează o lampă de sticlă – improvizație Aurică, din borcan de marmeladă, se împletesc, dansând undeva jos pe covor un dans domol...

Vântul care,și plimbă poalele pe deasupra satului, șuieră uneori în hornuri.

Și furia lui svârle pale de fum în camere...

La ora 20, Aurică ne anunță prin telefon că invitații au părăsit Comandamentul, îndreptându-se spre noi.

Au de străbătut 2-300 metri.

Suficient timp ca să stingem toate luminile și să aprindem lumânările.

Duduile n'au sosit încă.

Tonny își drege glasul, pentru cele câteva cuvinte, pe care le va spune Dlui Colonel, ca cel mai mic dintre noi.

Cornel se chinuie să ne facă și nouă o epigramă - lui și mie - și nu reușește.

L-a părăsit inspirația.

Eu încerc să văd care va fi efectul, pe care-l va face asupra invitaților vederea pomului de Crăciun, cu lumânările arzând, singura lumină din toată casa.

Dacă aș fi ceva mai mic și n'aș auzi pașii invitaților pe scări, aș începe să joc de bucurie, în jurul lui și să bat din palme ca un copil.

E ceva frumos.

Cum nu puteam să ne închipuim că vom realiza aici și cu mijloacele de care dispunem.

Vederea lui a produs plăcere tuturor.

Deși modest, totuși e ceva la care nu se așteptau.

Și fiecăruia îi fuge gândul, cu ani în urmă, când era copil, adolescent sau tânăr, abia ieșit în viață și aștepta încă, cu înfrigurare

această seară, regretând sincer vremuri de demult apuse, ce nu se vor mai întoarce niciodată.

Pe chipul tuturoră cetești mulțumirea, încântarea, bucuria...

După felicitările de rigoare, ne strângem cu toții în jurul pomului și cântăm „O brad frumos”.

Astăzi când împrejurările ne silesc să petrecem Noaptea Sfântă în țară străină, în drum spre front, cântecul acesta, cu rezonanțe de vremuri liniștite, îndestulate și patriarhale, ne evocă sumedenie de amintiri, ne înduioșează, ne umezește ochii.

Simțim cum din lăuntrul pornește un val fierbinte spre inimă, apoi se risipește în tot corpul, până la cea mai depărtată fibră.

Suntem prezenți cu trupul... dar cu sufletul departe.

Trăim intens.

Participăm entuziaști la această sărbătoare a Nașterii Domnului Isus.

Dacă n'ar fi sgomotul căruțelor, coloanelor și mașinilor ce trec în goană spre front, ne-am crede undeva în țară, într'o mică garnizoană de pace, despărțiți de familiile rămase la casele părinților.

După ce terminăm, urmează câteva clipe de tăcere.

Vraja care pusese stăpânire pe noi, ne înconjoară încă.

Duioșia ce plutește în aer și'n care ne înnoată inimile, nu s'a destrămat încă.

Suntem încă cuprinși de doruri și de nostalgie, când începe Tonny a vorbi.

Câteva cuvinte de urare Domnului Colonel și invitațiilor.

Ceva simplu, dar pline de dragostea acumulată de acest Dr. în Drept, în timp de șase ani petrecuți zi de zi la Comanda acestui Regiment.

Ceva mai simplu, mai impresionant și mai plăcut nu putea spune.

(Azi e vremea faptelor, nu a vorbelor...).

După asta răspunde Dl. Colonel, mulțumindu-i lui Tonny pentru frumoasele urări pe care i le-a făcut, atât Domniei Sale personal cât și nobilei D-sale soții, care astăzi e departe, și nouă, pentru strădania pe care am depus-o, spre a le oferi ceva frumos.

Ne citește apoi Cornel, epigramele în care atinge pe fiecare, potrivit obiceiurilor, pe care le are și modulul de comportare.

Câteva rânduri pline de umor și observații fine.

Gustarea servită - din bunătățile aduse de Sandu, fratele lui Tonny - udate cu vin de Cegled, alb transparent, desleagă inimile și îndeamnă pe toți la vorbă.

Dl. Colonel cere mereu masa, de când a auzit că avem și sărmăluțe de purcel în foi de varză murată.

Gazdele Locot. C... de la Tapioszele vin pe la orele 21.

Sosesc îmbrăcate în fel de fel de pardesie, paltoane, șaluri, șube... care să le ferească de frig.

Până la urmă a găsit el pe unde să se infiltreze, ca să le mângâie puțin.

Din petrecerea din seara asta lipsește doar muzica și Nea Nicu.

Muzicanții au fost luați să sape tranșee în fața Budapestei, iar Nea Nicu s'a oferit să rămâie de serviciu pe Divizion, la Tapiobicske.

E cu Joli...

Și un pahar de vin.

Bun tovarăș pentru Noaptea asta mare, când afară șuieră vântul și'n cameră e cald și mâine vei pleca pe front și vei petrece zile de-a rândul în zăpadă și frig.

Pentru noi, un taraf de lăutari țigani, care să ne încânte mereu inimile noastre întristate, ceva de dor și jale, ceva din cântecele pusteii, ceva nostalgic, era bine venit...

Dar nu e.

Lipsa lor este suplinită de Tonny sau Sandu, care ne cântă la pian și de Locot. G..., Cornel și Sandu care înjghebează din când în când câte un trio simpatic.

Spre sfârșit, Locot. G... fiind bine dispus își etalează și singur vocea făcând să tremure ferestrele casei notarului.

Masa a decurs în bune condițiuni.

Bucatele au fost bine pregătite, vinul bun, cozonac și prăjituri suficiente.

Buna dispoziție era pe chipurile tuturor.

S'a glumit, s'a râs, s'a cântat...

Dl. Colonel, Nea Mitică, Dl. Căpitan I... și Slt. R... pleacă în jur de orele 1...

Și petrecerea continuă până către ziuă, noi ceialalți tinerețea rămânând.

Spre ziuă apoi Dl. Lt. C... și cu mine ducem musafirele de la Tapioszele acasă.

Un drum chinuitor.

Vântul suflă cu putere.

Ger năpraznic, uscat, a oprit parcă viața din cursul ei normal.

Caii alunecă pe luciul de gheață al șoselei.

În docarul de patru persoane, stăm șase.

Și stăm foarte incomod.

Totuși cineva trebuie să le conducă.

Întoarcerea e și mai dureroasă.

Caii oboșiți abia merg, vântul suflă mai cu putere, gerul e mai mare.

Îmi îngheață genunchii, cu toate că-mi sucesc șuba în toate felurile ca să-i ocrotesc.

Pleoapele se răcesc.

Obrajii amorțesc.

Mi-e somn...

Drumul pare lung... lung... mai lung ca nici odată.

Căldura plăcută a camerei și moliciunea așternutului mă fac să uit și frig și vânt și gheață.

Imediat adorm.

La prânz mergem cu toții să asistăm la masa trupei, la Bateria de Comandă.

Dl. Colonel le spuse câteva cuvinte, ciocnind cu ei un pahar de vin, în sănătatea lor și a familiilor lor.

Suntem încă aici când apar un Dl. Lt. Col. De aviație sovietic și un Dl. Căpitan, invitații noștri la masă, pentru ziua de azi.

Masa se servește tot în casa notarului.

Tot noi suntem gazdele.

I-a plăcut Dlui Colonel locuința noastră.

Intimitatea caldă, familiară, care domnește înăuntru.

Se servește un menuu bogat, ales, bine pregătit.

Vin și prăjituri din belșug.

Un taraf de țigani unguri cântă în surdină cântece naționale românești, bucați din opere sau muzică barbară de pustă.

Pentru aliații noștri, în repertoarul lor nu au decât „Katiușa”.

Totul decurge într-o atmosferă cordială și sobră.

Invitații noștrii sunt politicoși, atenți și foarte serioși.

Noi ne străduim să dăm mesei o atmosferă cât mai plăcută și să facem astfel ca să se simtă toată lumea bine.

După ce se termină masa, invitații ne părăsesc, conduși de Dl. Colonel și Nea Mitică.

Rămânem noi să continuăm petrecerea până către seară.

Numai între noi e altceva.

Și voia bună, veselie, glumele se revarsă din fiecare pahar de vin băut, când lăutarii ne cântă ceva, care ne spune că suntem tineri și viața noastră este.

Tineretea e o mare bogăție.

Cei ce au pierdut-o fără rost, s'o plângă, iar cei ce i-au gustat din bucuriile sale în plin, să trăiască cu amintirile.

Până și Tonny cel mai serios dintre noi, cu principiile sale cele mai austere, bea, cântă, glumește, alături de noi, ca un sfios ștregar.

Spre seară trecem puțin pe la birou, apoi ne întoarcem.

Când ajungem acasă găsim pe Aurică vorbind prin semne cu o duduie grăsuță.

O cheamă Erzsike.

E din Cegled.

În Tapioszentmarton a venit la rude.

De astăzi va fi Doamna... Aurică.

Și cu toții bem un pahar de vin în sănătatea ei și a proaspătului menaj.

Masa de seară o luăm la noi.

Afară de cei patru locatari și Erzsike, mai e Locot. C... cu Ica.

Petrecem o seară plăcută.

Ca în familie.

Tineretea noastră găsește izvor de glume și veselie în orice situație am fi.

În ziua a doua de Crăciun suntem invitați să asistăm la masa trupei la unitatea lui Nea Nicu, după care să luăm masa la popota ofițerilor de acolo.

Până la Tapiobicske mergem cu mașina Dlui Colonel.

Rămân Aurică și Tonny să vină cu trăsura.

Pe Nea Mitică îl dor măselele și e lăsat de serviciu la Comandament.

Până la Tapiobicske facem 5 minute.

Sunt doar 5 km.

Șoseaua e bună, pietruită, cu un luciul de gheață, pe care mașina alunecă săgeată.

Și astăzi, drumul e mult mai liber de coloane, căruțe și mașini.

În Tapiobicske s'au dus lupte crâncene.

Mare parte din sat e distrus.

Pe străzi sunt încă, prinse de gheață, arme, cartușe, proiectile...

La intrarea în sat, câteva tunuri anticar, distruse stau cu țeava în pământ.

Pe la încrucișări de drumuri, tancuri cu blindajul găurit, cu șenilele rupte, cu armamentul scos din funcție, privesc ca niște monștri de oțel pe cei care trec.

Drumul spre Divizia I trece prin apropierea Comandamentului Regimentului.... Dorobanți. Aici poposim o clipă ca să urăm Dlui Colonel M.... să-și poarte Regimentul din victorie în victorie și să se întoarcă sănătos acasă.

Suntem tot aici când sosește Dl. General Comandant al Diviziei, în inspecție.

Masa pe care o oferă Nea Nicu ostașilor de Sfintele Sărbători, e copioasă.

Un păhăruț de rom, ciorbă de pasăre, cartofi scăzuți cu carne de porc, piftie, cozonac și vin...

Câți din cei rămași în țară mănâncă'n ziua asta, atâtea feluri de mâncare?

Dar ei sunt în țară.

La vetrele lor.

La interesele lor.

Ei nu vor pleca mânie să lupte și să moară pe meleaguri străine.

După ce gustăm și noi din fiecare fel, Dl. Colonel le spune câteva cuvinte de urare pentru ei și familiile lor, apoi ciocnim un pahar de vin pentru gloria Regimentului și izbânda finală.

Popota celor din Tapiobicske e instalată în camera Locot. G...

Stă la Doctorul Veterinar..., care a fost ridicat de trupele inamice în retragere. Acasă e numai soția, o Doamnă încă tânără, distinsă, elegantă, cultă...

Gazda le-a pus la dispoziție tot ce are mai bun.

Și masa are în adevărat un aspect de casă mare.

Mobile, covoarele, tablourile, vesela, tacâmurile, dovedesc gusturile și buna stare a proprietarilor.

Deși mennu-l este cu gust întocmit și bine preparat și vinul nu lipsește, totuși masa recurge într-o atmosferă rece, oarecum oficială.

Mâncăm în tăcere.

Glumele lui Nea Nicu și Locot. G... de data asta nu ne mai poartă spre buna dispoziție, veselie, haz...

Nu înțelegem de ce?

Suntem doar tot cei de eri, din noaptea ajunului Tapioszele...

Poate gândurile ne sunt purtate spre alte meleaguri, înapoi unde au rămas cei dragi... și unde doar cerul știe când ne vom întoarce.

Către sfârșit a apărut și gazda cu o nepoată de 18 ani.

Tonny devine iar talmaciul nostru.

Acum se mai încălzește atmosfera.

Doamna povestește, glumește, râde...

Nepoata, o fată drăguță durdulie, așteaptă un Colonel de 28 ani din armata sovietică, pentru a se căsători cu el.

Odată cu întunericul ne întoarcem la Tapioszentmarton.

Ziua a treia de Crăciun trece în preocupări mărunte.

Fiind și Comandantul pieței, sunt silit să umblu cu detașamentul de cartiriire al Regimentului Infanterie care a debarcat în Cegled și urmează să sosească.

Seara îi scriu lui Fănel, fratele cel mai mic, student în anul I la Politehnică care-și serbează ziua numelui astăzi.

Pentru el și toți Ștefanii din familie beau singur un pahar de vin.

Sfântul Ion

Până la sfântul Ion, timpul a trecut în preocupări mărunte.

Serviciul nu ne cere prea mari eforturi.

Mesele la popotă sunt pline de bună dispoziție, glume și haz.

De fiecare dată, după desert, ascultăm poveștile din tinerețe ale lui Nea Mitică și ale Adjutantului.

Acum sunt oameni așezați...

Cuminți...

Le place însă să-și amintească din trecut.

Să povestească...

Sorbind din cană, înghit câte o înghițitură din vinul în care sifonul face bășici, îi ascultăm râzând și când povestea lânzezește, îi ațâțăm.

După ce plecăm de la popotă, noi cei patru amici din casa notarului, întorși acasă ne așezăm pe fotolii în fața sobei sau în jurul unei mese și mâncăm floricele de porumb, prăjituri... râdem și glumim...

Între noi se află Erzsike, uneori chiar Ica, cu care ne înțelegem prin Tonny sau prin semne.

Adeseori vine și menajul Locot. C... cu care stăm până târziu.

În casa notarului e întotdeauna cald, plăcut și intim.

Glumele, veselia, hazul sunt ale tinereții noastre.

În momentele de melancolie, Tonny ne cântă la pian...

Noi privim în trecut și trăim câteva momente în mijlocul celor rămași în țară, undeva în Moldova, Muntenia sau Ardeal...

De Anul Nou, organizatori sunt Nea Mitică și Adjutantul.

Oameni serioși.

Căsătoriți.

Cetățeni demni ai scumpei noastre țări.

Cu un loc bine definit în societate.

(Acasă sub papuc).

Și petrecerea nu putea fi altfel decât ei.

Serioasă.

Demnă.

Semi-oficială.

De data asta are loc la Comandament, în sala mare a popotei, sub privirile portretelor familiei Kubinyi.

Musafiri sunt ofițerii Grupului.... Aprovizionare.

La miezul nopții am ascultat discursul M.S. Regelui, pe al Șefului Guvernului, după care Domnul Colonel a închinat pentru Rege, Țară și gloria Regimentului.

Ne-am risipit cu toții pe la casele noastre curând după miezul nopții după ce s'a terminat masa ș'am ascultat câteva cântece ale tarafului de țigani, care de data asta n'a avut prea mare trecere.

Acasă bem un pahar de vin cu Erzsike.

Fata asta a preferat să stea acasă singură... să-l aștepte pe Aurică, deși a fost invitată de aviatori, prin Ica, care se despărțise de Lt. C..., să petreacă Anul Nou cu ei.

Ba și-a refuzat și sora.

Din ce ascunzișuri o fi format sufletul ei?

A treia zi de Anul Nou ne ia Dl. Colonel pe mine și pe Cornel cu Dsa în inspecție la Tapiobicske.

De acolo Cornel pleacă cu Dl. Cpt. P... Cdt. Comp. Transm. de la Divizie la Armată după niște aparate de radio, iar eu la Sandu, fratele lui Tonny - după piese de schimb pentru Opelul Domnului Colonel.

Când mă întorc aflu că Dl. Colonel e cu Dl. General Comandantul Diviziei în inspecția instrucției la Regimentului De Dorobanți, cantonat tot aici.

La telefon aflu că a sosit al doilea Eșalon în Cegled.

Seara, apare călare Adjutantul Divizionului, care ne aduce vești din țară, ziare, scrisori.

Puțin mai târziu sosesc cu o căruță Eugen, Slt. I... și Serg. Maj. T.R. E. După ce se întâlnesc puțin la noi, servesc câteva prăjituri și beau un pahar de vin, pornesc mai departe spre Tapiobicske.

În ziua de bobotează am luat parte la o slujbă religioasă, făcută de preotul Regimentului Infanterie.

A fost un moment de înălțare sufletească, de reculegere, de rugă.

Ostașii au fost încântați că au putut lua parte la acest serviciu divin.

Când ne întoarcem de la Sfânta Slujbă, aflu că trebuie să recunosc un itinerariu și posibilitățile de cantonare în două sate în vederea unei deplasări în apropierea frontului.

Cu mare greutate convingem pe Dl. Colonel să ne lase să ne ducem a doua zi.

După prânz mai apare în casa notarului o Doamnă.

O cheamă Iulia.

Adoua zi cu motocicletă de la Divizie, plec cu Cornel spre Tapiobicske, Tapiosag, Tapioszecso, Tapiosuly, Tapiosap.

Drumul Budapestei pietruit e foarte bun. Tot lungul lui ne întâlnim cu coloane de mașini sovietice în drum spre front.

Într-un sat găsim o coloană de români, ardeleni, care au fost ridicați de acasă odată cu retragerea frontului, pentru lucru.

Sunt îmbrăcați prost, ruși, slabi, totuși pe chipul vânăt de frig li se cetește bucuria întoarcerii la căminurile lor.

Înspre Tapiobicske și Tapiosag drumul e prost. Noroiul înghețat își scoate ochii din zăpadă. Suntem siliți să mergem numai cu viteza a II-a. Ba, la un moment dat suntem gata să ne răsturnăm.

Ultima parte a drumului o facem sub ninsoare.

Ninge.

Cad fulgi mari, deși, uimitor de albi.

Plutesc ușor prin cer.

Ajunși jos, îngroașă mantia nevinovăției, care acoperă urâciunile pământului.

În Tapiosap poposim la notar, de la care luăm informațiile necesare, apoi ne duce primarul la un țăran să ne încălzim și să mâncăm.

Cetățeanul nu avcea foc decât în bucătărie.

Pentru noi încălzește imediat camera de oaspeți.

Când îi cerem tacâmuri pentru a putea servi găina luată de la popotă, ne aduce și câte o farfurie de papricaș, pe care eu personal nu-l pot mânca.

Găina noastră și sticla de vin sunt minunate.

- „Putea-i să mai iei o sticlă” îmi spune Cornel când vede că vinul s'a terminat.

- „De ce n'ai luat tu?”

- „Dacă aş fi lăsat să te îngrijeşti tu de masă, ne-am fi ales doar cu papricaşul gazdei, pe care văd că l-ai lăsat jumătate în farfurie”.

- „Ei...”

Când ne întorcem îl căutăm în Nahykata pe Sandu, să-l invităm la noi.

Dar el lipseşte. E plecat la Arad.

În Tapiobicske facem un scurt popas şi felicităm pe Dl. Cpt. I... E doar ziua Dsale. Îl găsim la Lt. G... chibiţ la o masă de patru.

La Tapioszentmarton, la Comandament nu gălesc pe nimeni.

Cu Aurel merg la Bateria de Comandă, ca să cinstim un pahar cu cei pe care îi cheamă Ion.

Acum toţi au vin.

Şi totuşi nimeni nu bea mai mult decât poate suporta.

Nu am văzut nici un ostaş în stare de ebrietate.

Lăudabil.

Când revenim la Comandament îl găsim pe Dl. Colonel.

Îi raportez rezultatul recunoaşterii, după care m'apuc să fac darea de seamă, pentru Divizie.

De ieri seara Lt. C... şi-a adus fostele gazde. (Fiind părăsit de Ica, e iarăşi liber).

Acum sunt toate trei la el, acasă.

E şi Lizi.

În timp ce lucrez cu Tonny la Darea de Seamă, şi Serg. T.R. T... desemnează schiţele necesare, mă cheamă la telefon Lt. C...

Vorbesc cu el ca de la Tapiosap.

Îmi transmite rugămintea lui Lizi ca să fac tot ce pot să viu acasă.

După ce terminăm, pornim spre casa notarului, locuinţa noastră unde va avea loc şi petrecerea din seara aceasta.

E ziua Adjutantului.

Eu sunt îmbrăcat ca de drum.

Mergem încet şi vorbim...

La primul cot ne devansează, fără să ne observe Dl. Colonel, Adjutantul şi Nea Mitică cu cele trei dudu.

Acasă noi ajungem ceva mai târziu.

Când apar îmi sar toate în cale, să mă vadă, să mă îmbrăţişeze, să mă sărute, mulţumite că am venit.

Cred că abia acum sosesc.

Mă bucur și eu de bucuria lor.

(O vanitate... O vanitate...).

În seara asta Nea Mitică e în vervă.

De când a venit și până a plecat a vorbit într'una, a făcut glume, a răs.

Toată seara el a fost sufletul petrecerii.

Nea Mitică.

Știind că în curând vom pleca spre alte orizonturi, nu tot așa de plăcute, căutăm să stoarcem ultimelor clipe, maximum de distracție ce ne pot oferi.

Vin, cântec și femei...

La toate acestea noi adăugăm o masă bună.

Cine știe, odată intrați în luptă, câte zile nu vom mânca o singură dată în 24 ore, sau poate niciodată...

În preajma frontului, omul caută să trăiască cât mai intens, ultimele clipe, ce îi pot oferi oarecare bucurii.

Pe urmă, știe el că nu va mai avea parte decât de frig, mâncare înghețată și la ore neregulate, insecte și pururea în față spectrul morții.

Pentru asta petreceți băieți acum cât mai puteți.

A voastră e viața.

A voastră-i tinerețea.

Mâine la datorie, pentru țară.

Lăsați filosofările asupra vieții și studiile înalte pentru cei care locuiesc o cameră caldă, undeva'n țară, fără perspectiva de a veni pe front.

Către orele trei, musafirii se retrag.

Conducem pe Dl. Colonel și cele trei Dudui acasă.

A fost o seară minunată.

Nimic n'a lipsit.

Ne-am simțit cu adevărat mulțumiți.

În drum spre casă, aflând că în curând vom pleca spre front, Lizi îmi dă o cruciuliță de argint cu lanț, pe care singură mi-o agață de gât.

O voiu ține ca talisman.

Dar în timpul luptei într'un sat din Slovacia mi-a fost furată.

Am regretat.

Era de la o fată care se ruga pentru mine.

Comandant de detașament de Cai

În dimineața zilei de 11 ianuarie, Regimentul se pune în marș, potrivit ordinului de operații, primit încă din ziua de 9, pentru a se deplasa într-o nouă zonă de staționare, mai aproape de front.

Conform hotărârii Dlui Colonel, eu voiu rămânea aici, Comandant peste oamenii care au în primire pe cei 140 cai, primiți de la Regimentele de Infanterie ce s'au contopit cu ale Diviziei noastre și s'au repartizat Divizionului III, ce urmează a sosi, din zi în zi.

De această onoare nu am putut scăpa, cu toate discuțiile furtunoase ce au avut loc la popotă sau sau în biroul D-sale.

Am căzut în dizgrație.

Se duc toți...

Rămân singur.

Șef peste 35 oameni și 140 cai.

Neplăcută situație.

Să rămâi singur acolo unde ai petrecut clipe frumoase în tovărășia prietenilor, camarazilor...

Ca și când ai rămânea să plângi pe mormântul unor vremi frumoase, de care te leagă multe amintiri, ce au fost cândva.

Cum mă voiu simți nu știu.

De sigur că voiu fi stingher.

Singur cu ordonanța.

Atrăgător, nu?

Am stat în fața Comandamentului până a plecat ultima căruță.

Apoi, m'am uitat lung după ei...

Și dacă n'aș fi știut că-i voiu ajunge curând din urmă, aș fi lăcrimat.

Ieri către seară, Lt. C... a fost anunțat că Ica s'a întors acasă.

Fugise de la aviatori.

Prin ordonanță-l întreabă dacă o mai primește, deoarece n'are unde se duce, toți cunoscuții ei fiind prieteni cu aviatorii.

Și el, suflet bun, a primit-o.

Acum stau amândoi în fața fostului Comandament și nu știu ce să facă.

Ea plânge.

El regretă că nu poate să-i ajute cu nimic.

Cu el nu o poate lua, cum îl roagă ea.

Până la urmă îi cere s'o trimită la Tapiogyorgye.

Acolo are cunoscuți.

Acolo se află Joli.

Dar ultima căruță a plecat de mult.

Sunt doar ei și trăsură Regimentului cu care trebuie să plece el.

Ultima salvare le sunt eu.

Dar nici eu n'am căruțe la dispoziție.

Toate s'au dus să care materiale, alimente sau furaje.

Voiu primi peste câteva zile una.

- „Dar până atunci?”

- „Până atunci va locui cu tine”.

- „Domnule Locotenent, știți că nici eu nu sunt singur”.

- „Știu și tocmai de asta te rog. Ea nu e pretențioasă. Ceva de mâncare și un pat unde să se culce. În casa notarului aveți destul loc”.

Și până la urmă Ica a rămas cu mine.

După ce-mi aranjez toate treburile, în noua mea însărcinare, o conduc acasă.

Aici se întâlnește cu Erszike și Iulia.

Trei femei înlăcrimate.

Și eu singur.

Îmi vine să râd... dar și să plâng.

Interesant.

Într'un colț Erszike plânge după Aurică.

Plânge clipele frumoase pe care le-a petrecut în mijlocul nostru.

Plânge îndestularea, bunul trai, ce s-a avut cât a stat cu noi, pe care cine știe când îl va mai regăsi.

Umblă din cameră în cameră și plânge.

Plânge cu hohot.

Își smulge părul.

Mângăe și udă cu lacrimi fiecare lucru, pe care a pus Aurică mâna.

În cele din urmă se culcă pe patul atâtor nopți și plânge cu sughituri, cu spasm, cu desnădejde.

Și'n disperarea asta furtunoasă, îmi dau seama că e angajat și sufletul ei.

Erxsike s'a atașat de Aurică, diavolul blond, pururea zâmbitor.

În alt colț plânge Iulia, pentru plecarea mea, pe care o simte că nu poate întârzia mult.

Plânge pentru plânsul celeilalte.

Plânge și Ica cu capul pe masa din dormitorul meu și al lui Cornel, în jurul căruia a petrecut și ea clipe plăcute.

Plânge plecarea Lt. C...

Plânge situația în care se află.

Plânge greșeala pe care a făcut-o plecând de acasă, de lângă părinții ei.

Plânge pentru întunericul zilei de mâine, pentru nesiguranța viitorului.

Trei femei plâng.

Fiecare cu motivul ei.

Cu durerea ei.

Cu întrebările ei.

În casa'n care am petrecut trei săptămâni frumoase.

În casa notarului de unde până astăzi n'a eșit veselia, gluma și cântul...

În casa celor mai frumoase petreceri.

Astăzi, când totul a luat sfârșit, eu ultimul rămas aici, din cei care i-am populat până acum încăperile, sunt silit și să ascult.

Plânsul a trei femei.

Plânsul a trei inimi.

Durerea a trei suflete.

Și'n sufletul meu e durere și regret.

Iar de n'aș fi bărbat, aș plânge și eu.

Mi-aș uni lacrimile cu ale lor.

Pentru desnădejdea lor.

Pentru necazurile lor.

Pentru durerea lor.

Și poate pe furiș s'ar strecura o lacrimă și pentru ziua de mâine, un mare semn de întrebare.

Cât am stat aici, foarte puțin de altfel, am fost toată ziua ocupat.

Pe la grajduri în control, la primărie după fierari, pentru potcovit caii și după căruțe care să-mi sducă furaje, pe la dormitorul oamenilor, la bucătărie...

Masa o luam la popota grupului.

Pentru Ica și Erzsike trimiteam acasă.

Iulia fugise.

Îmi venea greu să mă întorc acasă, în camerile veseliei noastre, să văd lacrimile celor două femei.

Veneam târziu, obosit și mă culcam imediat.

Truda zilei îmi dădea somn greu, lipsit de vise.

La câteva zile după ce am plecat cu Regimentul din Tapioszentmarton se întoarcă Cornel cu motocicleta și m'anunță să mă duc cu caii la Cegled, să-i predau Diviziei III, care a sosit, apoi să-i ajung la Tapioszece.

Douăzeci de km.

A fost un marș frumos.

Caii legați câte 5, unul lângă altul, cu sfori, curmee, sârmă, se deslegau și o luau rasna peste câmp, se încurcau în legături, neobișnuiți să meargă unul lângă altul, se smuceau, se băteau...

Câțiva, extrem de slabi, după o parte din drum au renunțat să mai meargă.

Unul costeliv, bătrân, a căzut la intrarea în oraș și nu s'a mai sculat.

Păcat că era o zi frumoasă cu soare blând.

În oraș găsește coloana Divizionului, deja angajată spre Tapioszele.

Frumos.

Pe drum întâlnesc D-nii Lt. M... și Lt. F... Comandanții celor trei Baterii.

Într'un sfert de oră le predau caii.

Erau așezați pe Baterii.

Procesele verbale făcute.

Apoi ne deplasăm cu toții în capul coloanei și mergem la pas spre Tapioszele.

E riscant.

Pe drum îmi povestesc noutăți din țară, iar eu le spun ce am făcut aici. Deja la jumătatea distanței îi părăsesc.

Se face prea târziu și mă tem că nu voi mai găsi unde să dorm.

Cu calul merg până la poarta casei lui Lizi.

După ce descalec, îi spun să aibă grijă de cai și a doua zi la ora 8 să fie aici.

El se duce apoi acolo unde a fost cantonat cu Bateria, când am poposit în sat.

Eu încerc să fac să mi se deschidă.

Inutil.

Încolțiți de frig, mă duc alături la fosta-mi gazdă.

Ea-mi deschide imediat.

Face focul să mă încălzesc.

Îmi dă să mănânc.

Tot bună a rămas, băbuța noastră.

Prin ordonanța unui Slt. de la Divizie, care vine să doarmă aici, reușesc să mi se deschidă la Lizi.

Venirea mea le bucură.

Dovadă că nu le-am uitat.

Când află însă că ceialalți au plecat deja spre Budapesta și mâine mă duc și eu, după ei, se întristează.

Tot restul nopții rămân aici.

A doua zi îmi iau rămas bun și plec la Tapioszentmarton.

În poartă rămân trei femei făcând cu mâna, a despărțire.

Ne vom mai întâlni cândva?

Ajuns acasă, expediez pe Ica la Tapiogyorgye, c'o căruță apoi plec și eu spre Tapioszecso.

T a p i o s z e c s o

Tapioszecso, sat mare și frumos, așezat pe șoseaua Budapestei, este trambulina noastră spre front.

Aici Regimentul stă o săptămână.

În acest timp sosește Eșalonul D-lui Maior T.C.V.... și Eșalonul Dl. Cpt. D...

Operativ avem 7 Baterii.

Lipsește două, care au fost oprite în carantină la Simandul Nou, lângă Arad, deoarece au avut un caz de tifos și o comandă de Divizion care va veni cu ultimul eșalon al serviciilor.

Așa cum suntem, putem fi băgați oricând în luptă.

Când ajung și eu la Tapioszecsó, într'un amurg domol, cu soare cu dinți, îmi găsesc prietenii instalați.

Nu mai stă nimeni ca la Tapioszentmarton.

Acolo am fost rentieri în vacanță.

Aici frontul e aproape.

Uneori noaptea se aude bubuind tunul pe frontul Budapestei.

Regimentul se reorganizează, pregătindu-se de vremuri grele.

A doua zi după sosirea mea la Tapioszecsó avem inspecția Dlui G-ral A... Comandantul Artileriei Armatei.

De la D-sa aflăm că vom porni cât de curând spre alte orizonturi.

Corpul de Armată a fost scos de pe frontul Budapestei și îndreptat spre Cehoslovacia.

Îi vom urma și noi, căci operativ intrăm sub comanda lor.

Într'adevăr, imediat după prânz primi ordinul de operații.

A doua zi, în zori, urmează să pornim spre Nord.

Întreaga după amiază e un haos.

Ordine peste ordine, inspecții, birouri de împachetat...

Toți vor lămuriri...

Toți cer să le spunem unde mergem.

Dar nici noi nu știm mai mult ca ei.

Tot ce am știut le-am spus și lor.

Ne pregătim pentru drum lung.

E iarnă....

Și e frig. Și vântul ne va însoți mereu.

Seara la popotă, sunt aproape toți ofițerii Regimentului.

E o masă de despărțire de vremurile bune.

Mâine plecăm spre front.

Goana spre Cehoslovacia

Este încă întuneric când coloana Regimentului se pune în marș, pornind spre Nord.

O dimineață de iarnă cumplită.

Vântul geme turbat.

Gerul a împodobit ferestrele cu straturi groase de gheață.

Drumul e lucios ca oglinda.

Caii, potcoviți încă de la Tapioszentmarton, și-au tocit colții și acum alunecă la fiecare pas.

Printre ei sunt unii nepotcoviți de gheață.

Acestora le e imposibil să meargă pe drum.

Cu toate greutatea de care ne lovim de la plecare, unitățile apar, una după alta, de pe ulițele pe care au fost cartiruite, încolonându-se în ordine normală.

Dl. Colonel cu mine și Cornel, stăm la punctul inițial unde privim încolonarea.

După ce se termină de scurs întregul Regiment, ne urcăm și noi în trăsură și pornim după ei.

La Tapiosuly ne întâlnim cu Bateria Comandă a Regimentului grupată pe un mic loc viran, deoarece dublase coloana Div. I, care nu plecase încă.

Când ajungem în capul Diviziei, Cpt. B... raportează că a fost oprit de Regimentul Infanterie, care nu s'a scurs încă.

Într'adevăr, dintr'o curte mai iese încă, una câte una, căruțele Infanteriei. Au de urcat o pantă alunecoasă, caii nu sunt potcoviți și pentru asta au întârziat.

Dl. Colonel dă ordin Div. să devanseze ultimele elemente ale Regtului de Infanterie, care se chinuiesc să urce panta.

Coloana noastră urcă ceva mai ușor.

După ce se scurge Divizia I, ne întoarcem la Tapioszecso, pentru a vedea dacă popota a plecat sau nu.

Aveau acolo popotarii niște fete, care le ajutase la bucătărie, de care nu voiau să se despartă.

La Tapiosuly, Divizia II așteaptă să se scurgă unitățile în fața sa, spre a se angaja pe pantă.

Aici facem un scurt popas.

Dl Maior T.C.V... ne servește o țuică fierbinte foarte bună, preparată personal. Noi îi servim cu friptură de pasăre, ficat prăjit, vin...

Ne îngheață mâna mâncând.

Gerul nu s'a mulmicit încă.

Vântul parcă s'a mai potolit.

După ce terminăm, pornim mai departe.

În Koka Dl. Colonel e chemat la raport la Dl. General, care-i spune că e supărat că în patru ore și jumătate am mers abia 11 km.

Aflând motivul întârzierii, se potolește.

De la Koka drumul intră într'o regiune de dealuri.

Câmpia rămâne în urmă, o amintire a vremii petrecută în satele în care am poposit și a cântecelor de pustă pe care ni le-au șoptit țiganii în clipe ce nu vor fi uitate.

În Zsambok, coloana trebuie să urce o pantă abruptă și lunecoasă.

Pentru urcarea ei se întrebuițează toți servanții și caii de manevră.

Satul e în mare parte distrus.

Urmele războiului rânjesc înfiorător.

Cele mai multe case sunt lovite în plin.

Se văd acoperișuri doborâte, pereți dărâmați, geamuri sparte...

Turla bisericii stă să cadă.

Satul pare pustiu.

Pe uliți abia se vede, ici și colo câte un copil sau bătrân.

Puține sunt casele deasupra cărora apare o șuviță albăstruie, de fum.

Jalea și pustiul și-au dat mâna, în jurul satului, vrând să-i stingă și ultimul semn de viață.

La eșirea din sat întâlnim Divizia I, poposit să dea masa la ostași și să se odihnească animalele.

După ce servim puțină piftie de la Nea Nicu, relicve din vremurile bune și un pahar de vin de Cegled, pornim mai departe.

Satele prin care trecem sunt pline de ostași sovietici în refacere, spitale...

La Heviz, satul în care vom cantona, ajungem odată cu întunericul.

Adjutantul și cu Tonny, care plecase de dimineața cu mașina, ne conduc în locuința Dlui Colonel.

Aici dăm ordine pentru a doua zi, ni se modifică itinerariul și zonele de staționare, mâncăm puțină marmeladă și ficat rece, apoi plecăm spre camerele noastre.

Dl. Colonel se culcă.

În așteptarea mesei de la popotă facem o vizită lui Aurică și lui Tonny.

La ei mai întâlnim pe Lt. C.V.... de la 8-a, pe Slt. M... de la 7-a și pe Lt. C... de la a 9-a.

Mâncăm semințe, bem vin, glumim, râdem...

Către orele zece ne despărțim, pornind cu toții la casele noastre.

Masa încă nu este gata.

Vinul prea tare și băut pe nemâncate începe a-și face efectul.

Acasă ne culcăm și trimitem ordonanțele la masă.

Mi-aduc aminte ca prin vis că m'a trezit Mircea, noul meu tovarăș și păzitor al bagajelor și mi-a dat ceva să mănânc.

Când a fost și ce am mâncat nu știu.

A doua zi de dimineașă pornim mai departe.

De data asta sunt singur cu Dl Colonel.

Cornel a plecat la cartiruire.

Nea Mitică, grijuliu să fie punctual, s'a sculat mai de dimineață ca de obicei.

Și la ora fixată a plecat.

N'a citit bine ordinul și a plecat după ora sovietică, nu românească.

Abia l-a putut opri Adjutantul, care a plecat cu mașina când l-a întâlnit în satul Bag, la vreo 10 km de Heviz.

În Bag trebuie să așteptăm până se încolonează un Regimentul De Infanterie, ce merge înaintea noastră, după care pornim.

Trecem prin Aszod, Iklod, Galgamacs, Galgagyork, Puspok-Hatvan.

La intrarea în șoseaua Godolo - Budapesta, întâlnim alte coloane, care se îndreaptă spre Nord.

Suntem siliți să oprim până se scurg ei, ca să ne putem angaja apoi noi.

În Aszod trecem pe la o încrucișare de drumuri.

Șoseaua spre Nord se bifurcă.

O ramură merge prin Hatvan spre Szecseny, iar alta prin Balassa-Gyarmat spre Modry Kamen.

Pe toate cele trei ramuri vin coloane de mașini, căruțe...

Și toți trec pe la încrucișarea asta de drumuri.

Regulatoarea circulației, o rusoaică sergent, are mult de lucru.

Când trece coloana noastră, fracționată de coloana de mașini, ce merg spre Hatvan în mici fracțiuni, stăm și noi aici.

De aici până la Puspok Hatvan drumul este foarte greu.

Pantele sunt din ce în ce mai lungi.

De pe comunicații secundare ies mereu coloane în drumul Nordului.

E o încurcătură de unități ce n'am văzut nici când.

Drumul îngust permite pe alocuri, destul de greu devansarea coloanelor oprite undeva înainte.

În Galgamacsa stăm vreo 2 ore și așteptăm coloana rămasă cu capul înaintea unui pod, unde drumul dă complet blocat de două coloane, din care una urcă spre Nord, iar alta coboară spre Aszod.

Masa de prânz o luăm în trăsură.

Dl. Colonel și cu mine mâncăm o găină și bem un litru de vin.

Văzând că așteptarea în Galgamacsa tinde a se prelungi, pornim spre Puspok-Hatvan.

Cu mare greutate reușim să ne strecurăm printre coloanele române și sovietice, care circulă în toate direcțiile.

Toți vor să treacă întâi.

Unii merg spre front, să schimbe alte unități.

Alții se duc după muniții.

Nici unii nici ceialalți nu pot întârzia.

Atunci discută, argumentează și până la urmă la rezolvări de compromis.

Ajunși în satul în care vom staționa, abia găsim cartiruirea pe o uliță laterală.

Centrul e ocupat de spitale sovietice.

În camera D-lui Colonel, care e și sală de mese pentru popotă, lucrăm ordinele pentru a doua zi, după care mă duc lângă biserică, în colțul satului să aștept coloana.

Sosește odată cu întinericul.

Eu sunt silit să stau acolo în frig până ce apar toate fracțiunile ca să le arăt unde trebuie să meargă.

Coloane trec într'una.

De două zile, spune populația, zi și noapte trec tunuri, infanterie, coloane pe jos sau cu mașina.

Exodul spre Nord.

Corpul... Armată scos de pe frontul Budapestei gonește spre Cehoslovacia.

După ce se scurge întregul Rgt., mă duc să mănânc, apoi acasă să mă culc. Sunt frânt de oboseală.

Frigul m'a pătruns cu toată șuba și căciula blănită cu apărători pentru urechi și cele două perechi de mănuși ce le port de când am pornit în pribegie.

Aici, în Puspok Hatvan, stăm trei zile.

În prima zi abia avem timp să ne instalăm.

Eu trebuie să cutreer satul, pentru a restrânge unitățile noastre, spre a face loc și Regimentului... din Divizia noastră ce va sta tot aici.

După ce termin cu ei, trebuie să plec din nou pentru a găsi loc pentru niște ostași sovietici în trecere.

Seara, birourile noastre se transformă în dormitor pentru 100 ofițeri din Armata Sovietică, în drum spre front.

Comandantul lor, - un Locotenent - fost aviator de vânătoare, din Irkutsk și ajutorul său, iau masa cu noi și dorm la Nea Mitică.

La noi dorm trei Slt.

În noaptea asta toți avem musafiri.

A doua zi ei pornesc mai departe.

Noi rămânem.

În cea de a treia zi a popasului nostru, ne inspectează Dl. General și șefii de servicii de la Divizie.

După ce se termină inspecția, ne deplasăm și noi la Divizia I în Alsap.

Sunt bine instalați într'un castel.

Păcat că în mare parte distrus.

În jurul orei 19 ne strângem cu toții la Dl. Colonel pentru masă.

La un aparat de radio de campanie, pus în funcție de Cornel, se prinde Bucureștiul.

E o muzică minunată.

Stăm cu toții în jurul lui și ascultăm.

Inima ne bate parcă mai cu putere.

Melodiile cunoscute, aduse de unde, peste spații, ne apropie parcă de țară.

Deși suntem departe de ea, o simțim parcă trăind, pulsând în ea viața, o simțim a noastră... numai a noastră.

Când atmosfera e mai plină de nostalgie și fiecare gândește la cei rămași în urmă, apare un curier cu un plic.

Îl iau și îl desfac.

- „E ordin de deplasare” spun după ce citesc primele rânduri.

Toți mă privesc nedumeriți, dușmănoși.

Cum am îndrăznit să-i tulbur?

- „Când trebuie să plecăm?” întrebă Dl. Colonel.

- „În noaptea asta” răspund eu după ce cercetez mai amănunțit ordinul.

- „La ce oră?”

- „La 22,30”.

- „Închide radio. Pregătiți-vă de deplasare. Să plece agenții cu ordinele la unități” mi se adresează mie.

- „Am înțeles”.

Toți ne risipim să dăm ordine de împachetare.

Cu Tonny lucrez ordinul pentru unități, și îi dăm drumul.

Din Puspok Hatvan plecăm la 0,30.

La ieșirea din sat găsim colana oprită, deoarece Regimentul De Infanterie, care a fost cantonat cu noi, nu s'a scurs încă.

Au o pantă prelungită de urcat ș' apoi un coborâș abrupt.

Caii, nepotcoviți de gheață, alunecă.

Căruțele sunt grele.

Nu e nimeni să-i supravegheze și ostașii coboară panta, căruță cu căruță.

Abia la o oră după miezul nopții ne putem angaja.

După ce se scurg unitățile noastre, plecăm și noi.
La cca 2 km de Galgaguta, drumul e blocat de o coloană.
O devansăm, să vedem din ce cauză staționează.

Capul ei este oprit acolo unde șoseaua de la Alsap intră în drumul Nordului.

Pe aici se scurge Divizia I.

Abia după ce se scurge el, se pune în marș și coloana din fața noastră și putem intra și noi în sat.

Aici, un Cpt. de la Divizie ne spune că trebuie să așteptăm să treacă un Batalion dintr'un Regt. De Inf., apoi noi.

DI Colonel pleacă înainte cu mașina.

Așteptând să ne vie rândul, ne încălzim la foc de pae, făcut pe marginea drumului.

Și cât ține coloana, se văd focuri arzând.

Noroc că inamicul n'are aviație.

Într'un târziu, pătrunși de frig intrăm într'o casă și ne culcăm cu capul pe masă, sau pe speteaza scaunului lângă soba în care gazda face pentru noi foc.

Când ne trezim, se luminează de ziuă.

Batalionul nu s'a terminat de scurs.

Acum apare, când și când câte o căruță dintr'o companie de Pioneri.

După îndelungi discuții, ne permite ca să plecăm noi după ei.

Drumul e greu.

O pantă ușor urcândă, acoperită complet de gheață.

Caii alunecă.

Oamenii sunt nedormiți, obosiți.

Frigul a pătruns prin îmbrăcăminte lor pîrpirie de iarnă.

Abia urcăm panta și coborâm în vale unde suntem siliți iarăși să oprim.

În fața noastră se întinde coloana cât vezi cu ochii.

Și toată stă.

Majoritatea căruțelor n'au nici cai.

După cca cinci ore, pornim mai departe.

Înaintăm încet.

Caii se chinuiesc să meargă, dar alunecă și cad.

Unii se rănesc..., se scoală și pornesc mai departe.

Alții rămân definitiv.

Un spasm, puțin sânge zvârlit pe gură și pe nas..., apoi adorm pentru totdeauna.

Mergem cu toții pe jos.

Deși sunt îmbrăcat cu șubă, manta, veston, și flanelă..., tot mi-e frig.

La popasul de prânz intrăm într-o casă, ne încălzim și mâncăm o ciorbă de la cazan și puțin jambon și șuncă de la popotă.

Pâinea e înghețată.

Abia putem mușca din ea.

De aici, drumul e din ce în ce mai greu.

Pante din ce în ce mai lungi și grele.

Șoseaua acoperită de gheață ar putea fi folosită de patinoar, dacă ar fi netedă.

În Becske suntem siliți să ne oprim.

Compania de Pioneri din fața noastră, abia urcă.

Caii sunt extenuați.

Satul e aproape complet distrus. Pe fiecare uliță se văd câteva tancuri scoase din serviciu.

Până să ajungem sus, în creasta dealului, avem mult de lucru.

Sus e un platou pe care poposim.

În părți se înalță trufașe culmile Szanta și Eszterhat.

Urmele luptelor ce au fost pe aici, umplu platoul.

Tancuri distruse, muniție risipită, tranșee cu resturi de măști, de arme și de haine...

Cât poposim pentru odihnă, facem lângă un tanc distrus, foc din pulbere de tun.

Mai departe drumul coboară.

O serpentină lunecoasă se încolăcește pe creasta dealurilor.

Mersul e chinuitor.

Cere eforturi mult prea mari, atât pentru oameni cât și pentru animale.

Din loc în loc, în șanțul șoselei găsim cai morți. Unii sunt înghețați, alții n'au avut timp să se răcească.

Soarele dă să se ascundă după creasta unui munte, când apare Dl. Colonel cu Adjutantul și cu Tonny.

Puțin timp după D-sa, apare și Dl. General.

După o scurtă discuție cu Dl. General, aprobă ca să rămânem în noaptea asta în primul sat Magyarnandor.

Eu plec la cartiruire.

Satul e însă în întregime ocupat.

Nu găsim nici o cameră liberă.

În peregrinarea mea din casă în casă, întâlnesc pe Dl. Cpt. P... din Cavalerie, pe care l-am cunoscut la Galați. E cu Grupul de Subzistențe al unei Divizii de Cavalerie.

Când vine Dl. Colonel, îl aduc aici.

Dl. Cpt. e tocmai la masă. Și nu se lasă până nu servim liqueur, piftie cu pure de cartofi, cașcaval, ochiuri, vin...

Povestea se lungeste.

Mai târziu apare și Dl. Colonel M..., Comandantul Regimentului Dorobanți.

Cu toții, bând vin sau carcalete, stăm până la miezul nopții.

Când ne ducem la popota serviciilor Diviziei de Cavalerie, unde gătitese și pentru noi masa, găsim toți ofițerii culcați pe jos, în bucătărie și sufragerie.

Ne culcăm și noi, alături de ei, unde găsim loc.

Oboseala și frigul ne-au răpus.

În zori pornim mai departe.

De data aste drumul e mai liber ca până acum.

Coloanele din fața noastră s'au mai scurs.

Cornel și cu mine plecăm cu Bateria Comandă, în trăsură.

Urcasem panta care duce spre platoul, pe care se află orașul Balassa-Gyarmat, când ne ajunge Dl. Colonel cu mașina din urmă.

După ce ne dă ordin să lăsăm să treacă înaintea Compania de Pioneri, care a pornit astăzi mai târziu, pleacă la Divizie cu Adjutantul și cu Tonny.

Nea Mitică, Cornel și cu mine mergem cu trăsura în Balassa-Gyarmat.

A fost cândva frumos acest oraș, așezat pe un platou între munți.

Acum e aproape în întregime avariat.

Pustiu.

Doar uniforme militare se văd pe toate străzile.

După ce vizităm tot centrul, ne întoarcem la coloană.

Tocmai e gata de plecare când ajungem.

La ieșirea din oraș, coloana ține drumul mare, în loc să-l părăsească, pentru a merge pe cel ce duce spre Modry Kamen.

În fața unui spital, după ce prin Lt. G. V..., ce știe ungurește, ne lămurim care e drumul nostru, ne întoarcem.

La orele 14,30 intrăm în Cehoslovacia.

O bună bucată de drum merg cu Dl. Cpt. D..., în docar.

Masa de prânz o luăm în Szeli, la o fată drăguță care fuge de noi.

Nu terminasem de mâncat, când ne ajunge din urmă Dl. Colonel M..., cu Regimentul Dorobanți, și coloana pornește mai departe.

Pe drum ne întâlnim cu Adjutantul Regimentului cu mașina, care ne caută de zor să-i dăm hărțile regiunii.

El ne spune că în noaptea asta trebuie să intrăm în poziție și a doua zi să atacăm.

PARTEA a II-a

CÂMPURI DE BĂTAE

Capitolul I

**Operațiunile din Masivul Iavorina
(24.I.1945 – 19.III.1945)**

Subcapitolul I

Lupta pentru avantposturile fortificate ale „Liniei Beneș”

Intrăm în poziție

În mijlocul satului Kis Kurtos, în care trebuie să cantonăm, suntem întâmpinați de Tonny, care ne anunță că trebuie să ne continuăm marșul până la Dol Strehary (Also Esztergaly), unde va trebui să ocupăm poziție.

Și fără popas, coloana își continuă drumul, printre dealuri abrupte, pe valea unui pârâu sgomotos, afundându-ne tot mai mult în părțile cele mai de Est ale munților Javorina.

Drumul pietruit a fost acoperit de zăpadă, dar gerul și coloanele care s'au scurs neconținut pe el, de când a trecut linia frontului, l-au transformat într-o oglindă de gheață.

Înaintăm cu greu.

Întunericul care se lasă compact, ne îngreunează și mai mult mersul.

De undeva, de pe niște creste, coboară coloane sovietice de Artilerie.

De unde vin?

Unde se duc?

Cine știe!

Partea asta a marșului este mai grea ca toate de până aici.

Să orbecărești prin întuneric, pe o șosea alunecoasă, cu colții de gheață la cai, tociți, când coloanele circulă și într-o parte și în alta și mașini încărcate cu muniție, ostași, alimente, trec în goană spre prima linie!

În Modry Kamen ajungem la câteva ceasuri după ce se lasă întunericul.

Suntem ca într'un defileu.

Drumul e străjuit și de o parte și de alta, de creste abrupte, stâncoase.

Oprim capul coloanei în piață.

O unitate de infanterie sovietică, se plimbă cântând pe uliți.

Ici și colo apar infanteriști români.

Undeva, spre Vest s'aude bubuit de tun.

Frontul e mai aproape de cât ne închipuim noi.

Orașul e așezat între pereții înalți a doi munți, separați de pârâul Kurtoș.

O mică porțiune de teren frământat, între doi munți, adăpostește casele orașelului, stațiune balneară, de la poalele piscului Pecnastrana.

De pe niște stânci, înfipite într-o coastă prăpăstioasă, zidurile unei cetăți străjuiesc molcom viața micului târg de munte.

Deși e întuneric, abia putem să ne vedem om cu om la câțiva metri, totuși ne dăm seama că orașul e în mare parte distrus.

Pentru cucerirea lui s'au dus lupte serioase.

Pe undeva, spre periferie, tot mai fumegă incendiile provocate de bombardament.

Populația încă nu și-a revenit.

Poposiți în piața târgului, Nea Mitică pleacă cu Tonny, să se lămurească asupra drumului care duce la Dol Strehary.

E noapte.

Întuneric besnă.

Și hărți nu avem.

După ce bat la mai multe porți, în dosul cărora ecoul hăue pustiu, le apare un moșneguț, îmbrăcat în costum național slovac.

De la el află că se poate merge pe două drumuri la Dol Strehary, dar că amândouă sunt la fel de abrupte și inaccesibile tunurilor noastre.

Pentru ostaș, în vreme de campanie, nu există „nu se poate”.

Inamicul nu ne așteaptă până ne pregătim noi de luptă.

Și mâine trebuie să atacăm.

Ne angajăm deci pe unul din cele două drumuri.

În noaptea asta trebuie să intrăm în poziție.

Cu greu urcă primele trăsuri vreo 200 metri, apoi se opresc.

Mai departe nu se poate merge.

Drumul se îngustează, ajungând până la urmă ca abia să aibă loc o căruță.

Ghiața, locul de săniuș al copiilor, face să alunece îngrozitor caii.

Panta devine din ce în ce mai abruptă. Sunt locuri unde ajunge la 40 grade. Totuși trebuie să urcăm.

Imediat plec pe jos, pe unul din drumuri, iar Cornel cu Tonny pe celălalt, pentru a-l recunoaște.

După o jumătate de km mă întorc.

Deși sunt militar din fragedă copilărie ș'am fost crescut în mentalitatea severă că ordinul trebuie executat, fără murmur și șovăire, cu orice preț, totuși sunt silit să recunosc că pe aici nu se poate urca.

Mă întorc în târg, la Nea Mitică, să aștept întoarcerea lui Cornel și Tonny.

Căruțele care fuseseră deja angajate pe pantă, le coborâm târâș cu servanții. Caii abia singuri reușesc să coboare, pe lângă garduri unde mai e puțină zăpadă.

E ger năpraznic.

Zăpada scârțâe sub picioare.

Încerc să mănânc - odată cu ostașii - o ciorbă caldă de la cazan, dar repede prinde a avea ace de gheață.

Pe valea pârauului Kurtos, dinspre linia munților, suflă un vânt puternic și pătrunzitor.

De frig mă plimb în jurul căruțelor, pe la focurile făcute furiș pe sub garduri, sau între ruinele fostelor vile de vizitatori.

Nea Mitică umblă după timbre.

Într'un târziu, răpuși de frig, intrăm într'o casă. Ne oprim lângă bucatărie, lângă sobă. Gazda ne aduce câteva scaune...

Ce plăcută e căldura când frigul ți-a pătruns până la oase.

În camera de alături, niște ofișeri sovietici joacă poker.

Începusem să ațipim, când vine un ostaș să ne anunțe că a venit Adjutantul și ne caută.

Puțin refăcuți, de căldura din cameră, ieșim în piață.

Adjutantul ne anunță că trebuie să ne întoarcem, pentru a merge pe alt drum la Dol Strehary.

Dar șoseaua e blocată.

Peste coloana noastră, care oprise pe dreapta, au mai venit alte căruțe de infanterie, pe două, pe trei rânduri...

E o învălmășeală cumplită.

Ne trebuie aproape o jumătate de oră până reușim să facem loc pentru întoarcere.

Caii sunt obosiți.

Oamenii înghețați.

În noaptea asta trebuie însă, să intrăm cel puțin cu un Divizion în poziție, altfel camarazii infanteriști vor fi siliți să atace fără sprijinul tunurilor noastre.

Ar fi foarte greu pentru ei.

Între Modry Kamen și Kis Kurtos se află satul Nagy Kurtos, de unde un drum de care părește șoseaua pietruită, pentru a duce, printre păduri, pe creste, în valea pârâului Striecka, unde se află ascuns sub zăpadă, satul Dol Strehary.

De cum părăsim șoseaua principală, drumul urcă.

E o manta lungă și abruptă.

Zăpada, bătută de copitele cailor atâtor coloane, câte s'au scurs pe aici, s'a transformat în gheață.

Colții potcoavelor abia o ating și alunecă.

Urcușul e un chin.

Am încercat să mergem cu intervale mărite între căruțe, dar nu e posibil.

Suntem siliți să angajăm căruța cu căruța, brandt cu brandt.

Folosim toți oamenii disponibili. Împingând la căruța, uităm că e noapte, că e frig, că frontul e aproape.

Punem câte două și trei perechi de cai la o căruța. Îi ducem și de dârlogi și-i conducem și de călări. Încearcă bieții cai să urce, întind în ham, potcoavele alunecă pe ghiață, cad în genunchi, încearcă să se scoale și iar cad. Unora le fug toate picioarele odată pe ghiață și cad complet la pământ. Când se scoală sunt nervoși, tremură, se tem.

În urmă rămân bucăți de piele jupuită de pe genunchi, pete de sânge.

Sunt și cai răniți mai grav, scoși din serviciu.

De la coloanele care au urcat acelaș calvar ca noi, cândva mai înainte, au rămas pe marginea drumului, cai morți, înghețați.

Câtva timp am avut întreaga șosea la dispoziție.

Puteam să facem manevră de forță pe toată întinderea ei.

Acum de sus au prins să curgă iar coloane sovietice. Infanteriștii sgribuliți, cu ranițele'n spate, armament greu de infanterie, tunuri anticar, obuziere...

Vin din noapte...

Și se duc în noapte...

Anonimi luptători pentru patria lor.

Încet, încet începe să se risipească întunericul.

Oare se face ziuă?

Atât de mult ne-a trebuit să urcăm această pantă?

Uitându-ne atenți, zărim de după un nor, apărând luna.

Ea risipește bogat această lumină de zori de zi.

Zăpada strălucește cu sclipiri de diamant. (Fiecare pom din pădurea albă, pare îmbrăcat în haine de argint).

Și vântul s'a mai molcomit puțin.

Din cai ies aburi.

Oamenii sunt plini de apă.

S'au încălzit acum.

Ajunși pe coama dealului, zărim la câteva sute de metri în față, coloana unei Baterii de Brandturi, care fusese angajată de Adjutant, înaintea noastră, pe aici. Ca un lung șarpe negru, stă încolăcită pe serpentinele drumului. Din loc în loc se zăresc focuri, în jurul cărora dansează umbre negre.

E Bateria Lt. F..., și în fața ei Bateria Lt. M.V..., poposește sub clar de lună.

Ostașii stau în jurul focurilor.

Din când în când svârle câte unul câte o vorbă... Dar nu îndrăznește nici unul să răspundă.

Când focul e gata să se stingă, se scoală câte unul să mai aducă ceva lemne.

Caii, cu pături pe ei, stau legați de căruțe. Au fost scoși din ham.

Fânul din fața lor îi îmbie să mănânce, dar ei nu vor. Dormitează.

Oboseala și frigul i-a pătruns și pe ei.

Văzând că n'are de gând să pornească coloana, mă urc cu Nea Mitică în trăsură Regm. și pornim în sus, pe lângă căruțe, cai și oameni în așteptare.

De acum, viața lor va fi un lanț nesfârșit de așteptări.

Dincolo de Bateria a 8-a, găsim drumul liber.

Din când în când mai coboară câte o căruță cu ostași ruși.

Comunicăm acest lucru la Baterii, și ele se pregătesc de plecare.

Urcăm a doua pantă.

Către mijlocul ei, la marginea pădurii, câteva căruțe cu muniție, ale Regimentului de Infanterie, ce va ataca a doua zi, au blocat drumul.

Mergând în coloană, când una s'a oprit, deoarece caii erau extenuați, cei din spate au vrut să treacă pe lângă ea înainte, dar abia eșită din rând s'a oprit și ea.

Pe aproximativ o sută de metri, sunt vreo 10 căruțe risipite tot latul drumului.

Unele au câte un cal alb, ce tremură de frig și oboseală.

Altele n'au deloc.

Lângă ele, în șanțuri, sunt cei doi cai morți. Nu s'au răcit încă.

Ostașii stau sgribiliți în jurul căruțelor, așteptând pe cel care s'a dus la Regiment, să aducă alți cai, pentru a ajunge la timp cu muniția pe poziție. Ne trebuie ș'aici o bună bucată de timp, până să eliberăm o parte din șosea. Abia ne angajăm cu primele căruțe ale Bateriei Lt. M.V.... și de sus încep a curge iar coloane de căruțe și tunuri sovietice...

Vin pe o coloană, pe două, pe trei...

Ba s'aud și clacsoane, undeva, în urmă...

Ca să descurcăm drumul, trebuie să-i lăsăm să treacă ei întâi.

Și trec... trec mereu....

Sunt trupele pe care le-a înlocuit Corpul nostru, spune cineva.

Când vedem că în fața noastră drumul s'a mai liberat, ne înțelegem cu comandantii Unităților care trec, ca după un număr de trăsuri de al lor, să urmeze acelaș număr de trăsuri de al nostru.

Egalitate.

Și noi mergem pe poziție și trebuie să fim la timp acolo.

Vom fi oare?

Când începem să ne strecurăm, îl las pe Nea Mitică cu Lt. G.V..., aici și pornesc cu trăsura mai departe.

Abia pot să mă strecor printre coloane.

Ceva mai sus întâlnesc Bateriile Divizionului Dl. Cpt. B....

Ei au urcat cele două pante la căderea serii ș'acum sunt oprite în mijlocul pădurii.

Ostașii, strânși roată în jurul focurilor, risipite prin pădure, par negri la oficiere de rituri păgâne.

Caii dorm în picioare, în ham.

Suntem în noaptea premergătoare unui atac și până în zori trebuie să intrăm în poziție.

De aici sunt silit să merg pe jos.

Las trăsura în rândul căruțelor în adăstare și plec.

Cobor pe lângă coloana Divizionului I.

Pe de lături trec căruțe și mașini sovietice în goană.

Drumul e alunecos.

În poalele șubei se împiedică vântul.

Gerul se întetește iar.

Luna, plictisită să tot vadă coloane, tunuri, oameni muncind din greu, în miez de noapte, se ascunde după un nour.

După ce cobor o bună bucată de vreme, ajung la un pod peste o prăpastie.

De aici, drumul începe să urce. Întâi domol, apoi din ce în ce mai pieptiș.

Panta trece de 30 grade.

De aici veneau țipetele, strigătele, îndemnurile, care se auzeau până sus.

Acum urcă Bateria Lt. R....

El a plecat cu Comandantul Divizionului în zona pozițiilor.

Cu tunurile a rămas Lt. P...

La câțiva zeci de metri de pod, un tun încearcă să urce.

Are șase perechi de cai.

Toți servanții sunt la roți.

Manevră de forță.

Îndemnați de conducători, caii încearcă să pornească, dar alunecă și cad.

Se scoală și servanții iarăș împing și caii încearcă să înainteze.

Dar în zadar.

Cu mare chin, punând și câte 10 perechi de cai, mai mult împinse de servanți, începe a urca...

Acum pornesc toți să strige, să îndemne, să fluere.

Servanții împing.

Ofițerii duc caii de frâe, îndeamnă ostașii, caii împing la roți, alături de toți ceilalți.

Suntem pe front.

Cu toții mânați de același ideal: PATRIA

Tovarăși de suferințe. Trăim bucuriile și necazurile împreună.

Ascultând mai atent, în larma de voci care comandă, sfătuiește, îndeamnă, strigă, cheamă, disting și glasul Dlui Colonel. Tot aici găsec și pe Adjutant și pe Cornel cu Tonny, lucrând cot la cot cu ofițerii și ostașii de la Baterii.

Dar abia înaintează câțiva metri tunul și se oprește iar.

După ce se odihnesc și oamenii și caii, operația începe de la început.

Iarăș acelaș chin, aceleași greutăți pentru a porni din loc.

Drumul, puțin bombat la mijloc, face ca tunul să alunecă în părți.

În dreapta e o prăpastie.

În stânga un șanț adânc, un mal, apoi o pădure.

Trebue o foarte mare atenție ca să nu cadă tunul, cu cai cu tot în prăpastie sau în șanț.

Și până să urce tunul sus, pe o miniatură de platou, se opresc de 7-8 ori, caii se istovesc, alunecă, cad în genunchi, cad în ham, se julesc, curge sânge, se rănesc... oamenii își sleesc puterile, se încălzesc, îi cuprinde moleșeala, transpiră...

Și caii și oamenii trăiesc clipe de istovitoare munci.

Operația aceasta se petrece cu fiecare căruță, cu fiecare tun în parte.

La o trăsură Garulis, caii osteniți și istoviți de eforturi și ger, au început să dea înapoi de la jumătatea drumului. S'au oprit doar pe marginea șanțului într'un stâlp de telegraf.

Un cal a alunecat ș'a căzut în șanț.

De acolo nu s'a mai sculat.

Căruța popotei Regimentului de Infanterie, care va ataca mâine, s'a răsturnat.

Toată vesela s'a spart.

Amândoi caii sunt răniți.

Ostașii stau în jurul ei, la foc și picotesc.

Puțin mai sus, tot pe o pantă, o mașină în pană.

Motorul a înghețat.

Șoferul se căsnește să-i înlocuiască, nu știu ce măruntae sfărâmate.

Lângă ei un foc mare, din butoi, își svârle lumina până departe.

Flăcările se ridică drept spre cer.

De la o vreme a început să ningă.

Cad fulgi mari și deși.

În câteva minute un strat gros de zăpadă s'a depus pe șosea.

Dar de desupt gheața tot lunecoasă a rămas.

Pentru Dl. Colonel au făcut ostașii, la mijlocul pantei, pe marginea prăpastiei, sub pomi ai pădurii, un foc de losbe de fag ș'au așternut în jur pae de grâu și fân.

Când simte că frigul îl pătrunde, ne lasă pe câte unul din noi să supraveghem urcușul și Dsa cu ceialalți se duce să se încălzească la foc.

E îmbrăcat cu șuba, lungă până în pământ. Pe cap are o căciulă cu apărători pentru urechi, legată sub bărbie. În picioare poartă niște cisme de păslă, care țin foarte cald, spune Dsa. Mănuși nu are. Spune că la mâini nu îi este frig. Doar din când în când și le învelește în mânecile șubei destul de lungi.

Noi, ceialalți, avem de asemenea cojoace, căciuli, păslari, mănuși...

Doar Tonny e numai în manta și cu capelă. El spune că niciodată n'a purtat ceva mai gros.

Când vine la foc Dl. Colonel se întinde pe fân și se încălzește la dogoarea lui.

Ne aciuiim și noi pe lângă Domnia sa.

Ne încălzim...

Și tăcem...

Un ostaș are grijă să nu se stingă focul. Din când în când apare cu câte o losbă în spate pe care o așează peste celelalte, în flăcări.

De unde le va fi aducând doar el știe.

Vocea celui rămas să supravegheze urcușul s'aude amestecată cu a celorlalți, strigând, îndemnând, sfātuind...

După ce ne încălzim, trecem cu toții iarăși la lucru.

E o noapte de adevărat calvar.

Și caii și oamenii muncim din greu.

Tun după tun, căruță după căruță, sunt urcate pe platou.

De sus cad mereu fulgi mari și deși.

Zăpada ni s'a așezat cuminte pe căciulă, pe umeri, pe păslari.

Din când în când ne scuturăm să cadă, dar nu mai putem zâmbi
ștrengărește ca altădată.

Operația durează toată noaptea.

Larma în pădure nu contenește o clipă.

Și pe măsură ce unii urcă, alții coboară, ca să le vie iar rândul la
urcuș.

Într'un târziu, oboșiți, pătrunși de frig, înfometăți, ne cuibărim în
jurul focului să ne încălzim.

Și adormim.

Alături e prăpastie neagră de nu-i vezi fundul.

Pe drum, cai și oameni urcă tunuri pentru a'mproșca mâine
moarte în inamic, cu larmă de barbari.

Focul arde domol.

De sus cad mereu fulgi mari și deși.

Când ne trezim, simțim că ne-a înghețat spatele și picioarele.

Tonny și-a ars mantaua la umăr.

E tot întuneric.

Calvarul urcușului nu s'a terminat.

Noaptea asta pare mai lungă ca un veac de așteptare.

Până ajungem de nu mai putem vorbi, abia ne mișcăm de
osteneală și frig.

După ce termină de urcat toate Bateriile Dizionului I, Dl. Colonel
pleacă cu Adjutantul la Divizie.

Cornel, Tonny și cu mine mai stăm puțin, apoi pornim și noi spre
Erdoszel, un sat aproape de calvarul acestei nopți, unde ar fi
Comandamentul.

Ne conduce Cornel.

E noapte.

